

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

**CENTRUM STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

JAPONIA WOBEC KRYZYSU HUMANITARNEGO W UKRAINIE

raport Ośrodka Spraw Azjatyckich UŁ
i Centrum Studiów Migracyjnych UŁ

Marcin Socha,

Ośrodek Spraw Azjatyckich UŁ
(marcin.socha@uni.lodz.pl)

Marcin Gońda,

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ, Centrum
Studiów Migracyjnych UŁ (marcin.gonda@uni.lodz.pl)

**JAPONIA WOBEC KRYZYSU
HUMANITARNEGO W UKRAINIE**

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

**CENTRUM STUDIÓW
MIGRACYJNYCH**
Uniwersytet Łódzki

JAPONIA WOBEC KRYZYSU HUMANITARNEGO W UKRAINIE

raport Ośrodka Spraw Azjatyckich UŁ
i Centrum Studiów Migracyjnych UŁ

Marcin Socha,

Ośrodek Spraw Azjatyckich UŁ
(marcin.socha@uni.lodz.pl)

Marcin Gońda,

Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ, Centrum
Studiów Migracyjnych UŁ (marcin.gonda@uni.lodz.pl)

Marcin Socha (ORCID: 0000-0001-7431-1598) – Uniwersytet Łódzki
Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, Ośrodek Spraw Azjatyckich
91-431 Łódź, ul. Franciszkańska 1/5

Marcin Gońda (ORCID: 0000-0003-0940-8849) – Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Centrum Studiów Migracyjnych
90-214 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r. 41/43

RECENZENCI

Robert Jakimowicz

Ewa Trojnar

REDAKTOR INICJUJĄCY

Natasza Koźbiał

SKŁAD I ŁAMANIE

AGENT PR

KOREKTA TECHNICZNA

Elżbieta Pich

PROJEKT OKŁADKI

Joanna Beczkowska

© Copyright by Marcin Socha, Marcin Gońda, Łódź 2023

© Copyright for this edition by Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2023

Publikacja sfinansowana ze środków Rektora Uniwersytetu Łódzkiego
oraz Ośrodka Spraw Azjatyckich UŁ

<https://doi.org/10.18778/8331-278-1>

Wydanie I W.11087.23.0.K

Ark. wyd. 3,5; ark. druk. 6,25

e-ISBN 978-83-8331-278-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-237 Łódź, ul. Jana Matejki 34A
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. 42 635 55 77

Spis treści

1. WPROWADZENIE	9
2. UCIEKINIERZY WOJENNI Z UKRAINY	11
2.1. Kryzys humanitarny wywołany napaścią Rosji na Ukrainę	11
2.2. Reakcja państw sąsiednich i aktorów międzynarodowych	12
2.3. Liczba i charakterystyka uciekinierów ukraińskich w Polsce	13
2.4. Organizacja pomocy dla ukraińskich uciekinierów w Polsce na poziomie lokalnym	15
2.5. Zaangażowanie państwa w pomoc dla ukraińskich uciekinierów	17
2.6. Kluczowe wyzwania integracji	19
3. POLITYKA MIGRACYJNA I UCHODŹCZA JAPONII	23
4. OTWARCIE NA UKRAIŃSKICH UCIEKINIERÓW PO ROSYJSKIEJ AGRESJI I POMOC DLA OSÓB EWAKUOWANYCH PRZEBYWAJĄCYCH NA TERENIE JAPONII.	27
4.1. Pierwsze reakcje Japonii po agresji Rosji na Ukrainę	27
4.2. Status uciekinierów z Ukrainy	28
4.3. Pomoc rządu: zestawienie potrzeb ewakuowanych i świadczeń.	29
4.4. Pomoc ze strony władz samorządowych	29
4.5. Wsparcie sektora prywatnego i pozarządowego w odpowiedzi na problemy zgłaszane przez osoby ewakuowane	31
5. DOTYCHCZASOWA POMOC FINANSOWA DLA UKRAINY I OSÓB DOTKNIĘTYCH KONFLIKTEM, PRZEBYWAJĄCYCH POZA JAPONIĄ	35
5.1. Pomoc finansowa i humanitarna dla Ukrainy.	35
5.2. Przykłady pomocy finansowej i rozwojowej na przykładzie JICA i Nippon Foundation	38
5.3. Wsparcie biznesu i sektora prywatnego	39
5.4. Organizacje pozarządowe	40
5.5. Działania pomocowe i informacyjne japońskich ambasad	42
6. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE	45
6.1. Niejasna definicja uchodźców i ich postrzeganie w systemie prawnym	45
6.2. Zaangażowanie rządu w proces przyjmowania i integracji osób uciekających z Ukrainy	45
6.3. Odpowiedź na potrzeby osób przyjeżdżających	46
6.4. Pomoc finansowa i humanitarna dla Ukrainy i ukraińskich uciekinierów wojennych przebywających poza Japonią	47
6.5. Rozwijanie współpracy z władzami lokalnymi oraz rządami państw sąsiadujących z Ukrainą	47
BIBLIOGRAFIA	49

1. WPROWADZENIE

Państwa regionu Azji Wschodniej niechętnie zabierają stanowisko w związku z rozpoczętą 24 lutego 2022 roku inwazją Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy są obawy o nadzarpnięcie bezpieczeństwa regionalnego, co miałyby nastąpić w rezultacie pogorszenia stosunków z Rosją. Do tej pory jedynie Japonia, Tajwan, Korea Południowa i Singapur przyłączyły się do sankcji wobec Rosji. Rząd Japonii prowadzi działania mające na celu ukształtowanie bardziej jednolitego stanowiska wobec inwazji na Ukrainę.

Japonia jest jednym z nielicznych państw Azji Wschodniej, które w widoczny sposób zaangażowało się w pomoc humanitarną dla Ukrainy. W 2022 roku łączna wartość pomocy dwustronnej przekroczyła 600 mln USD. Oprócz nałożenia sankcji na Rosję oraz wsparcia politycznego i finansowego Japonia rozpoczęła przygotowanie systemu przyjmowania i pomocy dla Ukraińców uciekających z powodu ataków rosyjskiej armii. W tym celu rząd Japonii zwrócił się do władz lokalnych o przygotowanie zakwaterowania i innych środków niezbędnych do przyjęcia potrzebujących na terenie Japonii. Dotychczasowa polityka w stosunku do uciekinierów wojennych¹ została skrytykowana przez część obserwatorów zagranicznych². Liczba ukraińskich uciekinierów przebywających w Japonii w 2022 roku przekroczyła 2300 osób³. Przyjęcie większej liczby może okazać się poważnym wyzwaniem gospodarczym, ale także prawnym. Jak na razie przyjęto niewielką liczbę przyjezdnych, którym przyznano jedynie pozwolenia na pobyt czasowy. Rząd rozpoczął już działania mające na celu długoterminowe uregulowanie statusu obywateli Ukrainy przebywających na terytorium Japonii. Należy zaznaczyć, że obecna polityka przyjmowania uciekinierów z Ukrainy jest wyraźnym zwrotem w japońskiej polityce azylowej. Japonia przyjmowała dotąd niewielu uchodźców w porównaniu z większością państw Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).

Innym ciekawym przykładem aktywności Japonii w obliczu wojny w Ukrainie jest inicjatywa kierowania pomocy do państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej (EWS), które przyjęły dużą liczbę uciekinierów. W kwietniu 2022 roku minister spraw zagranicznych Japonii Yoshimasa

¹ W dyskursie publicznym i języku potocznym na określenie osób uciekających przed wojną z Ukrainy stosuje się często pojęcie 'uchodźca'. W niniejszym tekście osoby te będą jednak określane mianem 'migrantów przymusowych', 'uciekających wojennych' lub 'osób ewakuowanych', gdyż – zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego (przede wszystkim Konwencją Genewską z 1951 roku) i polskimi regulacjami (Ustawą o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z 2003 roku) – uchodźca to osoba objęta ochroną międzynarodową z powodu uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej i która nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju. Ukraińcy uciekający przed wojną nie spełniają zatem tych kryteriów. Osobom tym przysługuje jednakże wniosek o inną obowiązującą w Polsce formę ochrony – tzw. ochronę uzupełniającą. Jest ona przyznawana osobom, które nie spełniają warunków udzielania im statusu uchodźcy, ale które w sytuacji ewentualnego powrotu do kraju pochodzenia byłyby narażone na (1) karę śmierci lub egzekucję, (2) tortury, nieludzkie lub poniżające traktowanie, lub (3) poważne zagrożenie dla życia lub zdrowia z powodu powszechnego stosowania przemocy wobec ludności cywilnej w sytuacji międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego. Ponadto, uciekinierzy z Ukrainy zostali objęci osobnymi przepisami, tzw. specustawą, która w kompleksowy sposób reguluje ich status prawny, w tym pobyt i uprawnienia na terytorium RP (zob. poniżej).

² K. Takahara (2023), *Japan accepted over 2,300 Ukrainians last year. Is its refugee policy finally changing?*, "Japan Times", 22 lutego 2023, <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/02/22/national/tokyo-refugee-policy/> (dostęp: 10.03.2023).

³ *Ibidem*.

Hayashi odwiedził przejście graniczne w Medyce w południowo-wschodniej Polsce, przez które Ukraińcy masowo uciekali przed wojną ze swojego kraju. Japonia wysłała także pracowników służby zdrowia, do strefy przygranicznej na Węgrzech i w Mołdawii. Samoloty japońskich Sił Samoobrony dostarczały zaopatrzenie potrzebne dla uciekinierów przebywających na terenie państw europejskich. Rząd Japonii zapowiada zwiększenie pomocy humanitarnej dla Polski, Rumunii, Węgier i innych państw przyjmujących ofiary wojny w Ukrainie.

Celem raportu jest analiza dotychczasowych działań administracji premiera Kishidy Fumio dotyczących wsparcia dla uciekinierów wojennych z Ukrainy oraz zestawienie tych aktywności z sytuacją Ukraińców na terenie Polski, czyli kraju, który przyjął największą ich grupę. Raport obejmuje aktywność badanych podmiotów od rozpoczęcia konfliktu w Ukrainie do końca lutego 2023 roku. Dzięki identyfikacji najważniejszych potrzeb uciekinierów, organizacji pomocowych i podmiotów przyjmujących, w raporcie zostaną zawarte rekomendacje dla japońskich instytucji politycznych i humanitarnych. Jego zamierzeniem jest przedstawienie rekomendacji, dzięki którym możliwe będzie bardziej precyzyjne kierowanie pomocy humanitarnej do miejsc i organizacji w regionie EŚW, które najbardziej jej potrzebują. Raport został sporządzony na podstawie analizy informacji płynących ze strony podmiotów zaangażowanych w pomoc osobom uciekającym z Ukrainy na terenie Polski i Japonii, deklaracji pomocowych płynących ze strony organów rządowych, kręgów biznesowych i organizacji pozarządowych. Znaczną uwagę poświęcono również aktywności japońskich placówek dyplomatycznych działających na terenie państw przyjmujących największą liczbę migrantów przymusowych.

2. UCIEKINIERYZY WOJENNI Z UKRAINY

2.1. Kryzys humanitarny wywołany napaścią Rosji na Ukrainę

Agresja Rosji na Ukrainę zapoczątkowana 24 lutego 2022 roku wywołała niespotykany w historii powojennej Europy exodus ludności. Ukraiński kryzys uchodźczy odznacza się nie tylko bezprecedensową skalą, ale i krótkim czasem, w którym miliony obywateli Ukrainy zmuszonych było opuścić swe domy. Skłania to wielu polityków, badaczy i praktyków do uznania go *de facto* za kryzys humanitarny¹. Stosowana przez Rosjan taktyka atakowania nie tylko ukraińskich wojsk i kluczowej infrastruktury, ale i ludności cywilnej sprawiła, że – jak się szacuje – tylko przed pierwsze dwa miesiące wojny zmuszonych było uciekać nawet 10 mln osób (niemal 1/4 populacji kraju)².

Wśród milionów Ukraińców uciekających z terenów najbardziej dotkniętych działaniami wojennymi (głównie największych miast i wschodnich obszarów kraju) część szukała bezpiecznego schronienia za granicą. Atak wojsk rosyjskich od północy, wschodu i południowego wschodu sprawił, że naturalnym kierunkiem ich ucieczki stały się państwa sąsiadujące z Ukrainą na zachodzie i południowym zachodzie. Wedle szacunków Biura Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców (UNCHR)³ od 24 lutego do 9 maja 2022 roku z Ukrainy uciekło 5,92 mln mieszkańców (około 13% ogółu ludności), z czego do Polski 3,23 mln, do Rumunii 884 tys., na Węgry 573 tys., do Mołdawii 457 tys., a na Słowację 404 tys. Kolejne 739 tys. udało się w kierunku Rosji, a 27 tys. do Białorusi. W przypadku osób, które znalazły się w Rosji wątpliwości może budzić „dobrowolność” ich migracji do tego kraju, gdyż odnotowano przymusowe przesiedlenia organizowane przez okupacyjne władze rosyjskie. Rosja od początku wojny blokowała też możliwości ewakuacji ludności cywilnej i utworzenia korytarzy humanitarnych, zwłaszcza w obszarach największych działań wojennych, np. w okolicach Chersonia czy Mariupola⁴.

W kolejnych miesiącach sytuacja migracyjna w regionie zaczęła się zmieniać. Niektórzy migranci przymusowi przedostali się do kolejnych krajów Europy i Ameryki Północnej. Dane UNHCR wskazywały, że od początku konfliktu do 6 grudnia 2022 roku Ukrainę opuściło 13,2 mln osób (niemal co trzeci mieszkaniec tego kraju), z czego 8 mln (niemal 2/3 ogółu uciekinierów) skierowało się ku Polsce. Około 1,85 mln uciekło na Węgry, 1,63 mln do Rumunii, 985 tys. na Słowację, a 715 tys. do Mołdawii. W związku ze względnym ustatkowaniem się działań wojennych (przeniesieniem na wschód i południe Ukrainy) część Ukraińców zaczęła powracać też do swojego kraju (8,3 mln)⁵, ale nadal poza granicami Ukrainy przebywa kilka milionów uciekinierów. Łącznie w krajach europejskich na początku grudnia 2022 roku było to 7,83 mln osób (około 18% populacji tego kraju), z czego 4,8 mln objęto ochroną międzynarodową lub innymi formami ochrony nadawanymi w poszczególnych krajach. Największą liczbę Ukraińców z ochroną międzynarodową odnotowano

¹ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa: rola Polski w pierwszych dniach kryzysu*, „Spotlight CMR”, nr 3 (37), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022); M. Drabczuk (2022), *Kryzys humanitarny na Ukrainie*, „Komentarze IeS”, nr 557 (69), <https://ies.lublin.pl/komentarze/kryzys-humanitarny-na-ukrainie/> (dostęp: 25.11.2022).

² G. Ramsay (2022), *A quarter of Ukrainians have fled their homes. Here's where they've gone*, CNN, <https://www.cnn.com/2022/03/21/europe/ukraine-russia-conflict-10-million-refugees-intl/index.html> (dostęp: 25.11.2022).

³ UNHCR (2022), *Ukraine Refugee Situation*, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (dostęp: 25.11.2022).

⁴ M. Drabczuk (2022), *Kryzys humanitarny...*, <https://ies.lublin.pl/komentarze/kryzys-humanitarny-na-ukrainie/> (dostęp: 25.11.2022).

⁵ Frontex (2022), *Frontex. News Release*, <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/> (dostęp: 25.11.2022).

w Polsce (1,53 mln), a następnie kolejno w Niemczech (1,02 mln), Czechach (466 tys.), Francji (199 tys.), Włoszech (173 tys.), Hiszpanii (157 tys.) i Wielkiej Brytanii (148 tys.)⁶. W związku z wprowadzeniem zakazu wyjazdu z Ukrainy mężczyzn w wieku poborowym (18–60 lat), jaki już w dzień po wybuchu wojny wprowadziły ukraińskie władze, zdecydowaną większość z nich stanowią kobiety, dzieci i osoby starsze. Dodatkowo, jak sugerują dane UNHCR, w Ukrainie przebywa nadal kilka milionów osób wewnętrznie przesiedlonych (IDPs – Internally Displaced Persons). Przewiduje się jednak, że w przypadku przedłużania się wojny w Ukrainie liczba migrantów wewnętrznych i uciekających za granicę może wzrosnąć o kolejne kilka milionów osób⁷.

2.2. Reakcja państw sąsiednich i aktorów międzynarodowych

Wobec masowo napływających Ukraińców państwa przyjmujące stanęły przed ogromnym wyzwaniem natychmiastowego wsparcia humanitarnego dla tak licznej grupy, a w dłuższej perspektywie – ich integracji z nowymi środowiskami, w tym zapewnienia dostępu do mieszkalnictwa, opieki zdrowotnej czy edukacji⁸. Ucieczka tak wielu osób była możliwa, gdyż państwa sąsiedzkie w trybie ekstraordynaryjnym zezwoliły ze względów humanitarnych na wjazd (często bez dokumentów) wszystkim uciekającym przed wojną. Przy przejściach granicznych, na stacjach kolejowych oraz w większych miastach powstawały punkty recepcyjne, w których służby publiczne (straż graniczna, policja, wojsko itd.) i wolontariusze oferowały podstawowe wsparcie bytowe – wyżywienie, opiekę medyczną, środki czystości, odzież itd. Z punktów tych uciekinierów kierowano do miejsc noclegowych lub bezpośrednio rozwożono w głąb Polski i dalej do innych krajów europejskich. Lokalni przewoźnicy kolejowi i autobusowi umożliwili ukraińskim uciekinierom bezpłatne podróżowanie. W rozwożenie i niesienie pomocy humanitarnej zaangażowali się zwykli mieszkańcy, organizacje pozarządowe (NGO) i lokalne władze w poszczególnych państwach.

Z biegiem czasu kluczowe stało się uregulowanie pobytu Ukraińców w dłuższej perspektywie czasowej. W nieco ponad tydzień od agresji Rosji na Ukrainę (4 marca 2022 roku) Rada Unii Europejskiej jednogłośnie podjęła decyzję o wdrożeniu po raz pierwszy w swojej historii *Dyrektywy 2001/55/WE* o ochronie tymczasowej dla osób uciekających przed wojną. Ta „uśpiona” dotąd procedura uchwalona została jeszcze w 2001 roku jako pokłosie wojny w byłej Jugosławii i przewidywała konieczność udzielenia wsparcia (w granicach możliwości organizacyjnych państw unijnych) uchodźcom w sytuacji masowego napływu ludności spoza terytorium UE. Zastosowanie tego nadzwyczajnego mechanizmu miało miejsce dopiero po 21 latach wraz z atakiem Rosji na Ukrainę. Aby uciekający przed wojną z Ukrainy (zarówno obywatele tego kraju mieszkający w Ukrainie przed 24 lutego 2022 roku i członkowie ich rodzin, jak i bezpaństwowcy lub obywatele państw trzecich, którzy korzystali z ochrony międzynarodowej lub równoważnej ochrony krajowej w Ukrainie) nie musieli przechodzić standardowej dla innych uchodźców procedury azylowej, nadano im w trybie nadzwyczajnym prawo do pobytu, dostęp do rynku pracy, mieszkania, pomocy społecznej, opieki medycznej (w nagłych wypadkach i w przypadku podstawowego leczenia), pomocy prawnej, środki utrzymania oraz – w przypadku dzieci – dostęp do edukacji. Ochronę tymczasową przyznano w każdym z krajów członkowskich UE początkowo na okres jednego roku,

⁶ UNHCR (2022), *Ukraine Refugee Situation*, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (dostęp: 25.11.2022).

⁷ Por. M. Duszczyk, P. Kaczmarczyk (2022), *Wojna i migracja: napływ uchodźców wojennych z Ukrainy i możliwe scenariusze na przyszłość*, „Spotlight CMR”, nr 4 (39), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/04/Spotlight-APRIL-2022-PL.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

⁸ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa: rola Polski w pierwszych dniach kryzysu*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022); K. Łukasiewicz, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach, K. Fiałkowska, E. Cichońska (2022), *Migracje i miasta w czasie kryzysu humanitarnego*, „Spotlight CMR”, nr 3 (38), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2-2022-PL.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

z możliwością wydłużenia maksymalnie do trzech lat⁹. Osoby uciekające przed wojną w Ukrainie po dostaniu się do UE mogą swobodnie przez 90 dni podróżować, a następnie wybrać kraj unijny, w którym chcą korzystać z praw przewidzianych ochroną tymczasową¹⁰.

Podjęcie odpowiednich kroków na poziomie poszczególnych państw okazało się jednak tym trudniejsze, że niejasna jest sytuacja uciekinierów wojennych¹¹. Część z nich chce pozostać w krajach sąsiedzkich w oczekiwaniu na możliwie szybki powrót do domu. Dotyczy to zwłaszcza osób żyjących w częściowo znanej im Polsce, gdzie przed wybuchem wojny mieszkała już liczna (sięgająca nawet 2 mln) grupa migrantów zarobkowych z Ukrainy. Inni uciekinierzy wyjechali w dalsze zakątki Europy korzystając z istniejących sieci migracyjnych i wsparcia międzynarodowych organizacji humanitarnych. Jeszcze inna grupa zaczęła – jak wspomniano – powracać do Ukrainy. W szczególnym położeniu znalazły się zwłaszcza Polska, gdyż żadne z państw europejskich w najnowszej historii nie przyjęło tak wielu uciekinierów w przeciągu kilku tygodni, oraz Mołdawia – w tym najbardziej i jednym z najmniejszych państw Europy udział uciekinierów *per capita* był największy¹².

2.3. Liczba i charakterystyka uciekinierów ukraińskich w Polsce

Od pierwszych dni napaści Rosji na Ukrainę to w Polsce schronienia szukała największa liczba uciekinierów. Wedle danych Frontexu od początku wojny do 13 listopada 2022 roku granicę z Polską przekroczyło 7,3 mln obywateli Ukrainy. Największy ruch graniczny odnotowano w początkach marca, gdy każdego dnia do Polski wjeżdżało 120–140 tys. uciekinierów. Wraz ze względną stabilizacją sytuacji w Ukrainie część z nich zaczęła jednak powracać do swojego kraju (łącznie odnotowano 5,5 mln przekroczeń granic w kierunku Ukrainy), a część udała się w innych kierunkach. Na początku października 2022 roku ochroną międzynarodową objętych było w Polsce 1,42 mln obywateli tego kraju¹³.

Szczegółowych danych o skali i dystrybucji przestrzennej uciekinierów z Ukrainy dostarcza rejestr nadanych numerów PESEL (zob. rozdział poniżej). Dane z 19 września 2022 roku wskazują, że PESEL nadano 1,39 mln obywateli Ukrainy. Większość z nich zarejestrowano w województwach mazowieckim (274 tys.), dolnośląskim (140 tys.), śląskim (129 tys.), małopolskim (128 tys.) i wielkopolskim (121 tys.)¹⁴ (por. wyk. 1 i 2).

⁹ Rzecznik Praw Pacjenta (2022), *Ochrona tymczasowa dla osób uciekających z Ukrainy w wyniku wojny – decyzja Rady UE*, <https://www.gov.pl/web/rpp/ochrona-tymczasowa-dla-osob-uciekajacych-z-ukrainy-w-wyniku-wojny-decyzja-rady-ue> (dostęp: 25.11.2022).

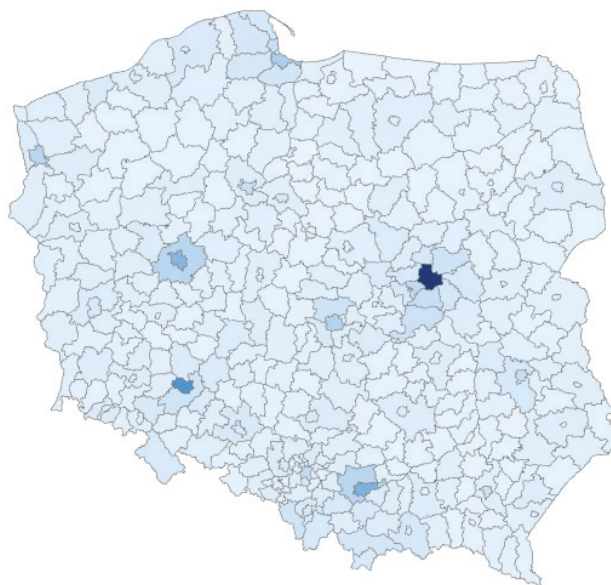
¹⁰ Rada Europejska (2022), *Tymczasowa unijna ochrona dla wysiedleńców*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/temporary-protection-displaced-persons/> (dostęp: 25.11.2022).

¹¹ Por. M. Gońda, D. Kałuża-Kopias (2023), *Plany pobytowe obywateli Ukrainy w Łodzi. Wybrane wyniki badań*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 2(20), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki_Centrum_Studiow_Migracyjnych/biuletyny/CSM_UE_Biuletyn_2023_2.pdf (dostęp: 25.05.2023).

¹² W przypadku Mołdawii znaczna część Ukraińców wyjeżdża od razu do Rumunii, co sprawia, że w statystykach przekroczeń granicy mogą być oni odnotowywani podwójnie, zob. M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

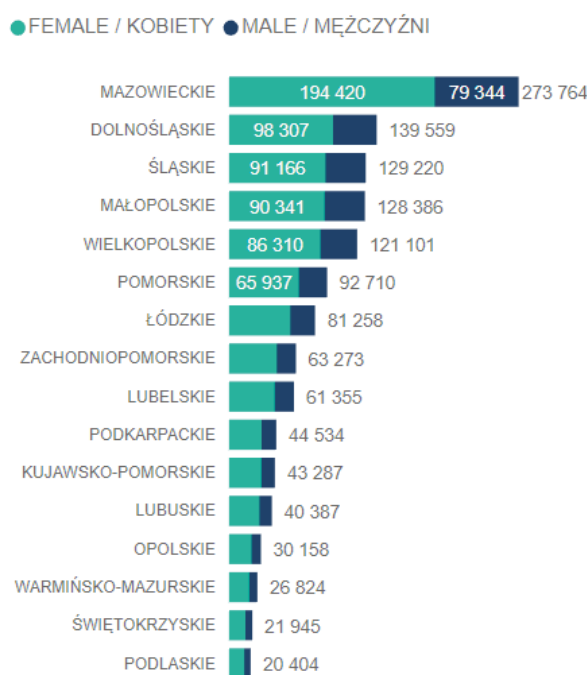
¹³ UNCHR (2022), *Ukraine Refugee...*, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (dostęp: 25.11.2022); Frontex (2022), *Frontex. News...*, <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/> (dostęp: 25.11.2022).

¹⁴ Otwarte Dane (2022a), *Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine*, <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr> (dostęp: 25.11.2022).

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych numerów PESEL dla obywateli Ukrainy według powiatów na dzień 19 września 2022 roku

Źródło: Otwarte Dane (2022a), *Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine*, <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr> (dostęp: 25.11.2022)

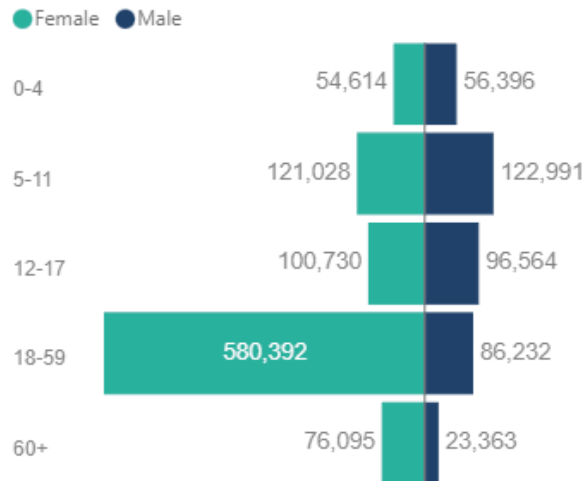
Wykres 2. Liczba zarejestrowanych numerów PESEL dla obywateli Ukrainy według województwa i płci na dzień 19 września 2022 roku

Źródło: Otwarte Dane (2022), *Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine*, <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr> (dostęp: 25.11.2022).

Co typowe dla większości (także przymusowych) ruchów migracyjnych, gros uciekinierów osiadło w głównych ośrodkach miejskich i w tych regionach (województwach), gdzie już przed wojną mieszkali najliczniej Ukraińcy. Wskazuje to z jednej strony na silną rolę już istniejących sieci migracyjnych – nawet jeśli w pierwszym okresie pobytu w Polsce przebywali na obszarach najbliższych granicy z Ukrainą (województwa lubelskie i podkarpackie), w późniejszych tygodniach przenieśli się do tych miejsc, gdzie mogli wcześniej mieszkać ich członkowie rodzin czy

znajomi. Z drugiej strony, przenosili się do głównie do miast wojewódzkich, które potencjalnie oferują największe możliwości dalszego utrzymania się w Polsce.

Wśród uciekinierów zdecydowaną większość (około 74%) stanowią kobiety, przede wszystkim w wieku produkcyjnym (18–59 lat). Warto też podkreślić, że ponad 1/3 wszystkich objętych ochroną to dzieci i młodzież (ponad 552 tys. osób) (por. wyk. 3)

Wykres 3. Liczba zarejestrowanych numerów PESEL dla obywateli Ukrainy według płci i wieku na dzień 19 września 2022 roku

Źródło: M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa: rola Polski w pierwszych dniach kryzysu*, „Spotlight CMR”, nr 3 (37), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022)

2.4. Organizacja pomocy dla ukraińskich uciekinierów w Polsce na poziomie lokalnym

W przypadku Polski pomocą humanitarną w pierwszym okresie zajęły się – w sposób mniej lub bardziej skoordynowany – osoby indywidualne, organizacje społeczne i samorządy terytorialne¹⁵. Dotyczyło to w pierwszym rzędzie osób i podmiotów z obszarów przygranicznych, a następnie z całego kraju. To one odpowiadały za transport uciekinierów z granicy z Ukrainą w głąb kraju (a potem i do innych państw), doraźne zapewnienie zakwaterowania i posiłków¹⁶. Skala zaangażowania ‘zwykłych’ Polaków oferujących swoje mieszkania i domy dla Ukraińców była bezprecedensowa w porównaniu do wcześniejszych kryzysów uchodźczych (np. w Grecji czy Włoszech)¹⁷ i wzbudziła powszechny podziw na świecie¹⁸. Akceptacja wśród Polaków dla przyjmowania ukraińskich uciekinierów po kilku miesiącach nadal utrzymuje się na wysokim

¹⁵ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

¹⁶ Por. np. G. Kucharska (2022), *Polska wobec wyzwania, jakim jest masowy przyjazd uciekinierów wojennych z Ukrainy*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 1(17), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/CSM_U%C5%81_Biuletyn_2022_1.pdf (dostęp: 25.11.2022).

¹⁷ Kultura Liberalna (2022), *Państwo musi wyręczyć wolontariuszy*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/03/15/panstwo-musi-wyreczyc-wolontariuszy/> (dostęp: 25.11.2022).

¹⁸ Por. np. L. Tondo, W. Strzyżynska (2022), *‘We understand what war means’: Poles rush to aid Ukraine’s refugees*, “The Guardian”, <https://www.theguardian.com/global-development/2022/mar/05/poland-rush-to-aid-ukraine-refugees-russia-war> (dostęp: 25.11.2022); A. Pikulicka-Wilczewska (2022), *‘It’s a miracle’: Poles open their homes to Ukrainian refugees*, “Aljazeera”, <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/31/its-a-miracle-poles-open-their-homes-to-ukrainian-refugees> (dostęp: 25.11.2022).

poziomie. Dla przykładu, jak wskazują badania realizowane przez Politechnikę Opolską na reprezentatywnej grupie Polaków po 3 miesiącach wojny, 81% mieszkańców województwa wielkopolskiego, 75% mieszkańców łódzkiego i 68% lubelskiego była otwarta na pomoc tym osobom. Jednocześnie 47% Polaków zadeklarowało wcześniejsze bezpośrednie zaangażowanie w pomoc ukraińskim uciekinierom, ale i 46% obawiało się, że będą mieli oni za dużo przywilejów (np. pierwszeństwo w dostępie do przedszkoli i służby zdrowia)¹⁹.

W pierwszych tygodniach kryzysu to samorzady podjęły wysiłek koordynacji działań pomocowych, w które tak masowo zaangażowały się osoby prywatne, organizacje społeczne, mieszkający już w Polsce Ukraińcy, uczelnie czy kościoły. Najwięcej pracy w tej mierze przypadło samorządom największych miast, w tym Warszawy²⁰, Krakowa²¹, Wrocławia²² czy Łodzi²³. W pierwszych dniach organizowano przede wszystkim punkty zbiórek dla uciekinierów, w których wolontariusze organizacji pozarządowych oraz – przede wszystkim – ‘zwykli’ ludzie gromadzili niezbędne zaopatrzenie. Samorzady we współpracy z NGOsamii dostarczali następnie te dary potrzebującym w kraju lub w samej Ukrainie.

Poza pokaźną grupą indywidualnych rodzin i organizacji pozarządowych to samorzady przygotowały też miejsca zbiorowego zakwaterowania w domach studenckich, hotelach czy halach widowiskowo-sportowych, do których Ukraińcy byli kierowani z tzw. punktów recepcyjnych. Punkty recepcyjne powoływane były przez wojewodów w porozumieniu z samorządami i powstawały najpierw w województwach przygranicznych z Ukrainą (lubelskie, podkarpackie), a potem w całym kraju (na początku marca 2022 roku było ich 28). Powstawały one by oferować pierwszą pomoc humanitarną i medyczną, wsparcie psychologiczne oraz zasięgnąć podstawowych porad prawnych o możliwościach pobytu czy pracy w Polsce. Oprócz tego powstawały również dodatkowe punkty informacyjne dla uciekających przy głównych dworcach czy w centrach miast.

Część władz lokalnych wprowadziła też ulgi lub nawet bezpłatne korzystanie z usług publicznych (komunikacji miejskiej, teatrów, basenów itd.). Dość szybko uciekinierom zapewniono też wsparcie językowe, w tym ułatwienia w dostępie do usług publicznych w języku ukraińskim i rosyjskim²⁴.

Samorzady zaczęły również podejmować współpracę dotyczącą koordynacji i wymiany doświadczeń dotyczących bieżącej pomocy, jak i przyszłych wyzwań integracyjnych obywateli Ukrainy w Polsce. Przykładem tego był np. Samorządowy Okrągły Stół dotyczący wyzwania systemowego wsparcia uciekinierów na poziomie lokalnym i krajowym, który zorganizowano we Wrocławiu w dniach 8–9 maja 2022 roku. Podczas tego spotkania wypracowano szereg rekomendacji dla działań integracyjnych w obszarze rynku pracy, mieszkalnictwa, edukacji czy ochrony zdrowia²⁵. Ważnym głosem samorządów było wspólne stanowisko wobec pomocy Ukraińcom, jakie zajęli prezydenci największych 12 polskich miast zrzeszonych w Unii Metropolii Polskich²⁶. Unia podejmuje też innowacyjne badania dotyczące liczby i form pomocy dla mieszkających w nich Ukraińców²⁷.

¹⁹ 6.11. Uniwersytet Łódzki (2022a), *Konferencja migracyjna PAN na UŁ. Badania dotyczące Ukraińców w Polsce*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/konferencja-migracyjna-pan-na-ul-badania-dotyczace-ukraincow-w-polsce> (dostęp: 25.11.2022).

²⁰ *Warszawa 19115. Dla obywateli Ukrainy* (2022), <https://warszawa19115.pl/dla-obywateli-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

²¹ *Otwarty Kraków. Pomoc dla Ukrainy* (2022), http://otwarty.krakow.pl/start/257626,artykul,pomoc_dla_ukrainy.html (dostęp: 25.11.2022).

²² *Wrocław dla Ukrainy* (2022), <https://www.wroclaw.pl/pomagamy/wroclaw-dla-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

²³ *Łódź. Pomoc dla Ukrainy* (2022), <https://uml.lodz.pl/pomoc-dla-ukrainy/> (dostęp: 25.11.2022).

²⁴ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

²⁵ *Samorządowy Okrągły Stół* (2022), http://ruchtakdlapolski.pl/wp-content/uploads/2022/06/Biala_Ksiega.pdf?fbclid=I-wAR07eju4zRjpw1IqkYcB63zoxJ7Di5tNxQgSZl1yg6cjC-yNUzYsggeNYw (dostęp: 25.11.2022).

²⁶ Unia Metropolii Polskich (2022a), *Głos prezydentów miast Unii Metropolii Polskich w spr. uchodźców z Ukrainy*, <https://metropolie.pl/artykul/glos-prezydentow-miast-unii-metropolii-polskich-w-spr-uchodzcow-z-ukrainy?fbclid=I-wAR0BqUUU6YUA7WoztQ33A9lQrTldwx2YJz3KmhYyGQzsgW-Vxnpa7AZpsXA> (dostęp: 25.11.2022).

²⁷ Unia Metropolii Polskich (2022b), *Sąsiedzka pomoc. Mieszkańcy 12 największych polskich miast o pomocy uchodźcom z Ukrainy*, <https://metropolie.pl/artykul/sasiedzka-pomoc-do-poczatku-maja-mieszkancy-12-najwiekszych-polskich-miast-przyjeli-pol-miliona-uchodzcow-z-ukrainy-1> (dostęp: 25.11.2022).

Od początku wojny w Ukrainie kluczowe znaczenie dla niwelowania skutków kryzysu miały organizacje społeczne, zarówno te zajmujące się pomocą humanitarną (jak Polska Akcja Humanitarna czy Caritas), jak i te nakierowane na wsparcie dla cudzoziemców (np. Fundacja Ocalenie, Homo Faber, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej). Część z nich to podmioty założone przez lub na rzecz społeczności ukraińskiej (np. Fundacja Nasz Wybór, konsulaty honorowe Ukrainy). Podmioty te poza widoczną zwłaszcza w pierwszym okresie pomocą w akcjach humanitarnych (a nawet przejściem w dużej mierze ich organizacji), zajęły się w kolejnych tygodniach bieżącym wsparciem informacyjnym i rzeczowym, doradztwem prawnym w zakresie legalizacji pobytu czy podejmowania pracy, pomocą psychologiczną czy wsparciem w poszukiwaniu lokali mieszkalnych²⁸. Zwłaszcza ten ostatni obszar pomocy – często podejmowany we współpracy z samorządami – okazał się kluczowy, gdyż wielu Ukraińców dość szybko padło przy okazji najmu ofiarami nieuczciwych właścicieli mieszkań²⁹. Kluczowa jest też rola NGO-sów w bardziej długoterminowych wyzwaniach integracyjnych. Korzystając ze swych długoletnich doświadczeń pracy z migrantami angażują się w doradztwo zawodowe, nauczanie języka polskiego, organizację zajęć kulturalnych czy przygotowywanie zajęć dla dzieci³⁰. Organizacje społeczne zabierają też aktywnie głos w debatach dotyczących przyszłych wyzwań integracyjnych (jak wspomniany *Samorządowy Okrągły Stół*), jak i stoją w obronie osób dyskryminowanych czy ofiar hejtu lub przemocy z powodów narodowościowych³¹.

2.5. Zaangażowanie państwa w pomoc dla ukraińskich uciekinierów

Pierwotny brak szerszego zaangażowania w pomoc humanitarną ze strony państwa polskiego wzbudzał powszechną krytykę. Z jednej strony doceniano, że szybka (podjęta jeszcze przed wybuchem wojny, tj. 19 lutego 2022 roku, wraz z kolejnymi ułatwieniami już z dnia wybuchu wojny w dniu 24 lutego 2022 roku) decyzja władz centralnych o jak najszerszym otwarciu granic dla uciekających z Ukrainy pozwoliła bez zbędnej biurokracji (w oparciu o podstawowe dokumenty) schronić się w Polsce tym wszystkim, którzy tego potrzebowali. Jeszcze w kilka dni przed wybuchem wojny (18 lutego 2022 roku) powołano też dwa zespoły międzyresortowe: Zespół do spraw przyjęcia osób napływających z terytorium Ukrainy³² oraz Zespół do spraw opracowania programu przyjęcia osób poszkodowanych i rannych napływających z terytorium Ukrainy³³, które miały opracować plan działań wobec ewentualnego masowego napływu ludności z zagranicy. Z drugiej strony, pomimo zaangażowania w działania pomocowe różnorodnych służb państwowych (straży granicznej, policji, straży pożarnej, wojska, służb medycznych itd.) wskazywano na brak planu i koordynacji tych działań w pierwszych dniach kryzysu, zwłaszcza w zakresie transportu i zakwaterowania uciekinierów. Państwo polskie opracowało wcześniej procedurę operacyjną na wypadek masowego

²⁸ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

²⁹ Kultura Liberalna (2022), *Państwo musi wyręczyć...*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/03/15/panstwo-musi-wyreczyc-wolontariuszy/> (dostęp: 25.11.2022).

³⁰ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

³¹ Stowarzyszenie „Nigdy więcej” (2022), *Zachowajmy solidarność z uchodźcami. Raport o dyskryminacji*, „Publicystyka NGO.pl”, <https://publicystyka.ngo.pl/zachowajmy-solidarnosc-z-uchodzcami-raport-o-dyskryminacji> (dostęp: 25.11.2022).

³² Zarządzenie nr 37 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw przyjęcia przez Rzeczpospolitą Polską osób napływających z terytorium Ukrainy (2022), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000268> (dostęp: 25.11.2022).

³³ Zarządzenie nr 36 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw opracowania programu przyjęcia przez Rzeczpospolitą Polską osób poszkodowanych i rannych napływających z terytorium Ukrainy (2022), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000267> (dostęp: 25.11.2022).

napływu ludności spoza granic RP w ramach Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego³⁴, który przed kryzysem ostatni raz aktualizowany był w 2019 roku³⁵, ale w pierwszych dniach wojny w Ukrainie nie zadziałały one poprawnie. Zdaniem analityków, bez zaangażowania wolontariuszy, trzeciego sektora i samorządów opieką ze strony państwa (np. miejscami zakwaterowania) objęta byłaby tylko niewielka (około 200 tys.) część uciekinierów³⁶.

Dopiero w kolejnych tygodniach „inicjatywę” w większej mierze przejęły władze państwowe. Co ważne, odbyło się to przy absolutnym konsensusie całej sceny politycznej, która wobec tragedii uciekających Ukraińców tymczasowo zawiesiła spory parlamentarne. Pierwszą kluczową sprawą wymagającą regulacji był pobyt tych osób w Polsce. W dniu 12 marca 2022 roku przyjęto *Ustawę o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa* (tzw. specustawę)³⁷, która w raz z późniejszymi nowelizacjami m.in. ustala w trybie szczególnym zasady legalizowania pobytu (do 18 miesięcy licząc od dnia 24 lutego 2022 roku), ale i ułatwia zatrudnienie czy gwarantuje pakiet świadczeń socjalnych dla uciekinierów z Ukrainy. Specustawa obejmuje przy tym osoby posiadające ukraińskie obywatelstwo (ewentualnie ich małżonków bez takiego obywatelstwa), także te, które w wyniku wybuchu wojny przybyły do Polski przekraczając inne granice niż polsko-ukraińska. Ustawa obejmuje również ukraińskich posiadaczy Karty Polaka, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu tych działań wojennych przybyli na terytorium Polski³⁸.

Poza możliwością pozostania w Polsce przez 1,5 roku dla uciekinierów z Ukrainy przewidziano także możliwość dalszej legalizacji ich pobytu. Przewiduje się, że osoby te będą mogły – nie wcześniej niż przed upływem 9 miesięcy od dnia wjazdu – wnioskować o zezwolenie na pobyt czasowy na okres 3 lat. Osobom, które przed 24 lutego 2022 roku przebywały już w Polsce na podstawie wiz, a okres ich pobytu przypadał po tym dniu, okres ważności wiz przedłużono do 31 grudnia 2022 roku. Z kolei pobyt posiadaczy innych dokumentów (kart pobytu, polskich dokumentów tożsamości obywatela Ukrainy, zgody na pobyt tolerowany, wiz Schengen wydanych w Polsce lub inne państwo z tego obszaru) wydłużono o okres 18 miesięcy.

Kolejnymi kwestiami wymagającymi uregulowania był dostęp do różnych usług publicznych. Warunkiem uzyskania wsparcia w tym zakresie jest jednak uzyskanie wspomnianego już numeru PESEL przez obywateli Ukrainy. Ustawa wprowadziła specjalny tryb uzyskania tego numeru (w celu dalszego ułatwienia dostępu do usług publicznych online, wraz z nadaniem PESEL-i obywatele Ukrainy będą mogli uzyskać też profil zaufany).

Ustawa zagwarantowała też ukraińskim posiadaczom PESEL-i dostęp do rynku pracy. Aby skorzystać z tego uproszczonego rozwiązania pracodawca musi w ciągu 14 dni powiadomić za pośrednictwem portalu praca.gov.pl właściwy urząd pracy o powierzeniu pracy cudzoziemcowi. Obywatele Ukrainy mogą również zakładać i prowadzić firmy, jak i skorzystać z wsparcia w poszukiwaniu

³⁴ Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (2022), *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, <https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarządzania-kryzysowego> (dostęp: 25.11.2022).

³⁵ M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

³⁶ Kultura Liberalna (2022), *Państwo musi wyręczyć...*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/03/15/panstwo-musi-wyreczyc-wolontariuszy/> (dostęp: 25.11.2022).

³⁷ Internetowy System Aktów Prawnych, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583> (dostęp: 25.11.2022).

³⁸ Przepisów ustawy nie stosuje się do obywateli Ukrainy posiadających przed tym okresem: (1) zezwolenie na pobyt stały, (2) zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, (3) zezwolenie na pobyt czasowy, (3) status uchodźcy, (4) ochronę uzupełniającą, (5) zgodę na pobyt tolerowany, lub którzy (6) złożyli lub zadeklarowali zamiar złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Por. Specustawą nie objęto też obywatele innych krajów, którzy przed wojną przebywali w Ukrainie (np. uchodźców czy cudzoziemskich studentów studiujących wówczas w tym kraju). Osoby te miały możliwość swobodnego wjazdu do Polski (w pierwszych dniach wojny osoby bez paszportu ukraińskiego mogły stanąć nawet 10% wszystkich uciekinierów) i pozostania na jej terytorium przez 15 dni, ale po tym okresie musiały ubiegać się o ochronę międzynarodową na zasadach ogólnych lub powrócić do kraju pochodzenia. Por. Urząd ds. Cudzoziemców (2022), *Nowelizacja ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa*, <https://www.gov.pl/web/udsc/weszla-w-zycie-ustawa-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa> (dostęp: 25.11.2022); M. Jaroszewicz, M. Krępa, M. Nowosielski, M. Pachocka, D. Wach (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa...*, <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

pracy (pośrednictwo i poradnictwo zawodowe) oraz przekwalifikowaniu (szkolenia) na takich samych zasadach, jak obywatele RP.

Za pomoc socjalną odpowiedzialne są głównie samorządy. Zakwaterowanie i wyżywienie dla potrzebujących uciekinierów z Ukrainy opierały się w dużej mierze na zaangażowaniu indywidualnych gospodarstw domowych, które na ten cel na podstawie umowy zawartej z gminą mogły uzyskać świadczenie pieniężne w wysokości 40 zł za osobę za dzień (i wypłacane maksymalnie przez 60 dni). Obywatele Ukrainy mogą się też ubiegać o jednorazowe świadczenie na utrzymanie w wysokości 300 zł na osobę na pokrycie wydatków na żywność, odzież, środki higieny osobistej czy opłaty mieszkaniowe.

Uciekinierom z Ukrainy zagwarantowano także dostęp do pomocy społecznej oraz świadczeń wychowawczych i rodzinnych, w tym i tych związanych z opieką i edukacją dzieci (np. świadczenia dobry start, rodzinnego kapitału opiekuńczego czy dofinansowań na pobyt dziecka w żłobku). Każdy obywatel Ukrainy legalnie przebywający w Polsce ma też zagwarantowany dostęp do publicznego systemu ochrony zdrowia, a dzieci do edukacji na zasadach równych obywatelom RP.

2.6. Kluczowe wyzwania integracji

Po względnym ustabilizowaniu się sytuacji migracyjnej w Polsce (zmniejszającym się napływie migrantów przymusowych z Ukrainy i jednoczesnych powrotach części z nich do swojego kraju) podstawowym wyzwaniem staje się zapewnienie im stabilnych warunków do pozostania tak długo, jak będą tego chcieć.

Podejmowane w różnych ośrodkach akademickich eksploracyjne (wstępne) badania nad sytuacją uciekinierów z Ukrainy nie pozwalają jeszcze na jednoznaczne wnioski co do ich planów pobytowych w Polsce. Analizy przygotowane na Uniwersytecie Warszawskim sugerują, że znaczna grupa (30–40%) nie wie, jak długo pozostanie w Polsce. Około 15–20% zadeklarowało chęć pozostania na kilka lat lub na zawsze. Z kolei połowa z nich myśli o powrocie do Ukrainy zaraz po zakończeniu wojny³⁹.

Wstępne analizy wskazują przy tym, że sytuacja uciekinierów z Ukrainy na rynku pracy jest względnie dobra. W Polsce, która od kilku lat jest spośród państw UE głównym krajem imigracji zarobkowej z krajów trzecich, utrzymuje się – pomimo spodziewanej recesji – duży popyt na pracę cudzoziemców. Jest on zwłaszcza atrakcyjny dla pracowników z Ukrainy, którzy dotąd stanowili największą grupę cudzoziemców podejmujących pracę⁴⁰.

Jak wskazują badania realizowane w Uniwersytecie Warszawskim, ponad połowa z uciekinierów wojennych podjęła jakąś formę zatrudnienia, a 1/4 z nich pracy poszukuje. Około 1/3 z nich już wcześniej była w Polsce, co sprawia, że łatwiej odnaleźć się im na polskim rynku pracy. Co ważne, podobnie jak wcześniej podejmujący zatrudnienie Ukraińcy, tak i uciekinierzy z tego kraju są dobrze wykształceni, a ponad połowa z nich posiada wykształcenie wyższe. Pomimo tego – co typowe dla imigracji z Ukrainy – podejmują oni głównie prace proste, a jedynie 1/5 z nich – specjalistyczne⁴¹. Dla zwiększenia stopy zatrudnienia ważne będzie przy tym zwiększenie dostępności instytucji opiekuńczych i edukacyjnych (żłobki, przedszkola) dla Ukraińców, gdyż – jak wspomniano – większość w tej grupie stanowią kobiety, często wychowujące małe dzieci.

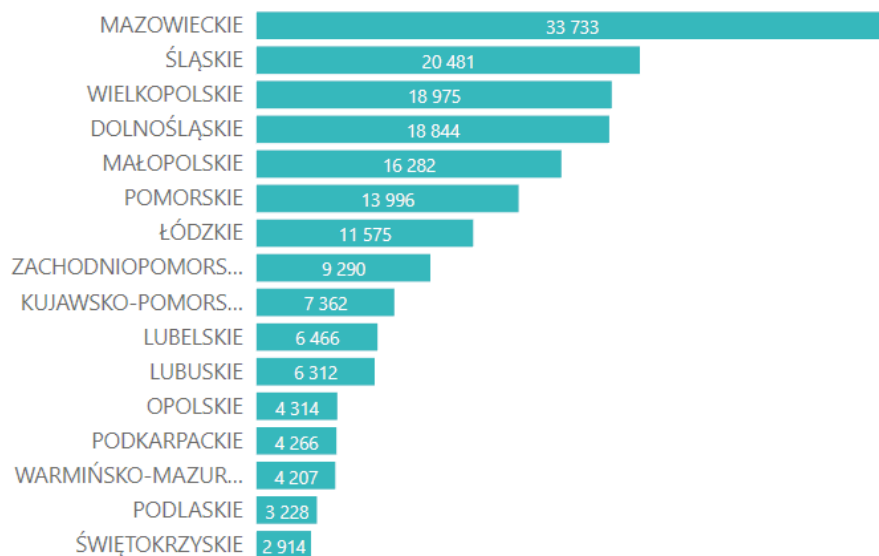
Wobec niepewnego losu mieszkających w Polsce uciekinierów z Ukrainy, w tym zwłaszcza licznej grupy ukraińskich dzieci kluczowego znaczenia nabiera natomiast włączenie ich w polski system

³⁹ Uniwersytet Łódzki (2022a), *Konferencja migracyjna PAN na UE...*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/konferencja-migracyjna-pan-na-ul-badania-dotyczace-ukraincow-w-polsce> (dostęp: 25.11.2022).

⁴⁰ M. Gońda (2021), *Waiting for immigration to come. The case of Lodz*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny”, nr 3 (181), s.293–317, [https://www.ejournals.eu/Studia-Migracyjne/2021-\(XLVII\)/3\(181\)/art/20977/](https://www.ejournals.eu/Studia-Migracyjne/2021-(XLVII)/3(181)/art/20977/) (dostęp: 25.11.2022).

⁴¹ Por. M. Gońda, D. Kałuża-Kopias (2023), *Plany pobytowe obywateli Ukrainy w Łodzi. Wybrane wyniki badań*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 2(20), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki_Centrum_Studiow_Migracyjnych/biuletyny/CSM_UE_Biuletyn_2023_2.pdf (dostęp: 25.05.2023).

edukacyjny. Choć – jak wspomniano – w Polsce może przebywać nawet ponad 500 tys. ukraińskich dzieci (z nadanymi numerami PESEL, a więc tymi których rodzice potencjalnie mogą chcieć pozostać w Polsce), łącznie na koniec roku szkolnego 2021–2022 w polskich szkołach podstawowych i średnich uczyło się 182 tys. z nich, z czego najwięcej w województwie mazowieckim (34 tys.), śląskim (20 tys.), wielkopolskim i dolnośląskim (po 19 tys.) (por. wyk. 4). Oznacza to, że znaczna część dzieci nie podjęła jeszcze nauki, najpewniej z powodu korzystania ze zdalnego nauczania oferowanego przez ukraińskie szkoły. Szacuje się przy tym, że w roku szkolnym 2022–2023 naukę może podjąć 400 tys. ukraińskich dzieci⁴².

Wykres 4. Liczba ukraińskich uczniów według województw na dzień 27 czerwca 2022 roku

Źródło: Otwarte Dane (2022), *Uczniowie – uchodźcy z Ukrainy*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2711,uczniowie-uchodzczy-z-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

Zgodnie z polskimi przepisami każde dziecko (niezależnie od jego i jego rodziców statusu prawnego) objęte jest obowiązkiem szkolnym. Kształcenie to jest bezpłatne. Dla ukraińskich dzieci, które nie znają języka polskiego, bądź znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki z ich polskimi rówieśnikami przygotowano tzw. oddziały przygotowawcze. Kształcenie w nich realizowane jest zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego i – w miarę możliwości organizacyjnych i kadrowych danych placówek – dostosowane co do treści nauczania, metod i form do potrzeb nowych uczniów. Oferowane są w nich dodatkowe (od 2 do 6 godzin tygodniowo) zajęcia języka polskiego. Liczba dzieci w takich oddziałach nie powinna przekraczać 25 uczniów i może trwać do 2 lat (przed rozpoczęciem właściwej nauki)⁴³. Z kolei dzieci znające język polski (np. dzięki wcześniejszej edukacji w Polsce przy okazji pracy rodziców) co do zasady włączane są w zwykły program kształcenia.

Organizacja edukacji dla dzieci ukraińskich jawi się jako jedno z największych wyzwań dla integracji uciekinierów wojennych. Polski chronicznie niedofinansowany system edukacyjny okazał się w dużej mierze nieprzygotowany na przyjęcie tak licznej grupy nowych uczniów. Jak wskazują krytycy, szkoły (i finansujące je samorządy) zostały w dużej mierze pozostawione bez wsparcia metodycznego i organizacyjnego od władz centralnych⁴⁴. Często to dzięki wsparciu lokalnych

⁴² Otwarte Dane (2022b), *Uczniowie – uchodźcy z Ukrainy*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2711,uczniowie-uchodzczy-z-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

⁴³ M. J. Pietrusińska, M. Nowosielski (2022), *Ukrainian forced migrants and the (in)equalities of the Polish educational system*, "Spotlight CMR", nr 7 (42), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/07/Spotlight-2022-07.pdf> (dostęp: 25.11.2022).

⁴⁴ Dla przykładu, świeżo przybyli do Polski ośmioklasiści powinni byli podchodzić do obowiązkowych egzaminów do szkół średnich. Jedynie część z nich (około 7 tys.) zdecydowało się na ten krok, pozostali zdecydowali się powtarzać 8 klasę i przystąpić do egzaminu rok później. Por. *ibidem*.

NGOsów i nauczycieli z Ukrainy, którzy uciekli do Polski udało się właściwie zorganizować zajęcia dla ukraińskich dzieci. Zwłaszcza w dużych miastach, jak Warszawa, Kraków, Wrocław czy Łódź, gdzie osiadała największa liczba uciekinierów, klasy szybko przepełniły się⁴⁵. Same ukraińskie dzieci, które preferują udział w zajęciach online zapewnianych przez swoje macierzyste szkoły w Ukrainie nie zawsze chętnie uczestniczą w lekcjach w polskich szkołach. Część rodziców, którzy niepewni są pozostania w Polsce lub w obawie przed narażeniem dzieci na kolejne (po doświadczeniach wojny) sytuacje stresowe w nowej, obcojęzycznej szkole, nie posyła ich do tych placówek⁴⁶. Sprawia to, że wielu młodych Ukraińców nadal pozostaje „w zawieszaniu”⁴⁷.

W lepszej sytuacji wydają się być Ukraińcy, którzy chcą podjąć naukę na polskich uczelniach wyższych. Liczba cudzoziemców na polskich uniwersytetach rośnie z roku na rok (już przed wojną w Ukrainie obywatele tego kraju stanowili większość słuchaczy), przez co są one lepiej przygotowane na przyjęcie kolejnych studentów z Ukrainy. Wiele uczelni z własnej inicjatywy lub ze wsparciem środków państwowych (program „Solidarni z Ukrainą” Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej)⁴⁸ stworzyło specjalne programy stypendialne dla ukraińskich studentów, doktorantów, ale i pracowników naukowych na kontynuowanie nauki lub pracy w Polsce. Przykładem takim mogą być studia polskie z językiem angielskim dla Ukraińców na Uniwersytecie Łódzkim⁴⁹ czy kursy językowe i otwarte zajęcia dla wolnych słuchaczy z Ukrainy na wybranych kierunkach realizowanych przez Uniwersytet Warszawski⁵⁰.

Podstawowym i – jak się wydaje – najtrudniejszym do rozwiązania wyzwaniem będzie zapewnienie dostępu do mieszkalnictwa. W pierwszym okresie kryzysu problem ten zażegnano, gdyż Polacy masowo zaoferowali swoje mieszkania i domy dla uciekinierów. Także samorządy i organizacje społeczne przygotowały miejsca zbiorowego zakwaterowania w akademikach, schroniskach czy halach sportowych. Z biegiem czasu (i ustabilizowaniem się ich sytuacji zawodowej) coraz większa grupa Ukraińców ma możliwość wynajmu mieszkań na rynku komercyjnym. Kwestia dostępności tanich mieszkań, będących przecież podstawowym warunkiem stabilizacji życiowej, pozostaje jednak nierozwiązana również w przypadku obywateli polskich. Dotyczy to zwłaszcza dużych miast (jak np. Łódź), gdzie potrzeby tak ze strony dotychczasowych, jak i nowych (ukraińskich) mieszkańców są szczególnie duże⁵¹.

Dalsza pomoc dla migrantów przymusowych z Ukrainy wymaga nie tylko podtrzymania zaangażowania samorządów i władz centralnych (przy dalszym wsparciu ze strony społecznej), ale i koordynacji działań ze strony odpowiednich instytucji w Ukrainie. Polski rząd od początku kryzysu podejmuje też rozmowy z władzami Unii Europejskiej i innych państw na rzecz większego wsparcia finansowo-organizacyjnego dla przebywających w Polsce Ukraińców i ewentualnego ich rozlokowania w innych krajach.

⁴⁵ Otwarte Dane (2022b), *Uczniowie – uchodźcy...*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2711,uczniowie-uchodzcy-z-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ M. Gońda, D. Kałuża-Kopias (2023), *Plany pobytowe obywateli Ukrainy w Łodzi. Wybrane wyniki badań*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 2(20), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki/Centrum_Studiow_Migracyjnych/biuletyny/CSM_UE_Biuletyn_2023_2.pdf (dostęp: 25.05.2023).

⁴⁸ NAWA (2022), *Program „Solidarni z Ukrainą”*, <https://nawa.gov.pl/solidarni-z-ukraina/ogloszenie#ogloszenie-o-naborze-wnioskow-o-udzial-w-programie-nr-12-z-dnia-15-marca-2022-roku> (dostęp: 25.11.2022).

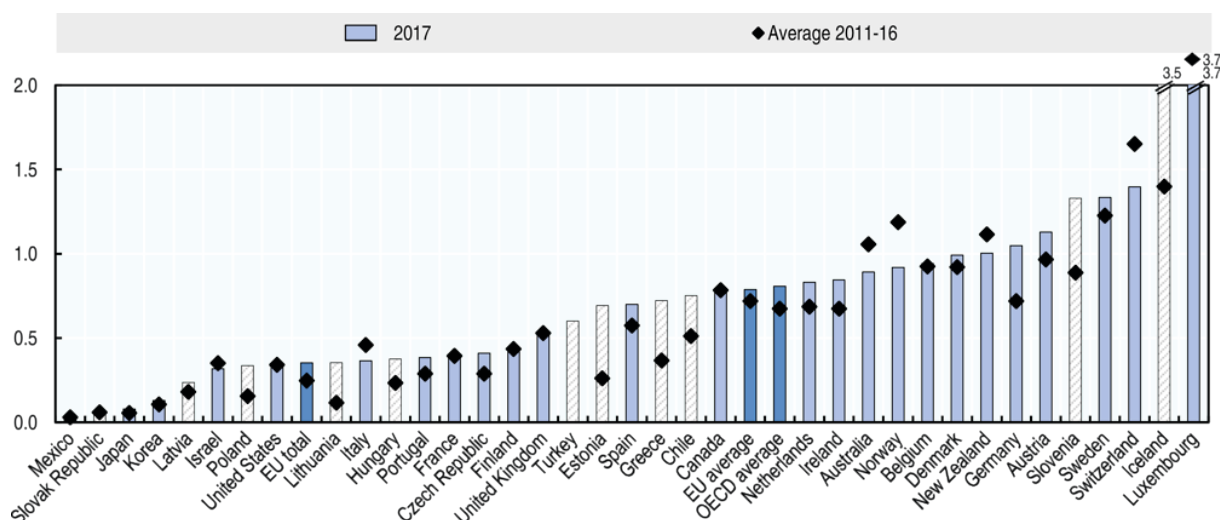
⁴⁹ Uniwersytet Łódzki (2022b), *Zakończył się pierwszy semestr studiów dla Ukraińców uciekających przed wojną*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/zakonczyl-sie-pierwszy-semestr-studiow-dla-ukraincow-uciekajacych-przed-wojna> (dostęp: 25.11.2022).

⁵⁰ Uniwersytet Warszawski (2022), *Solidarni z Ukrainą*, <https://bid.uw.edu.pl/solidarni-z-ukraina/> (dostęp: 25.11.2022).

⁵¹ Kultura Liberalna (2022), *Państwo musi wyrećzyć...*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/03/15/panstwo-musi-wyreczyc-wolontariuszy/> (dostęp: 25.11.2022).

3. POLITYKA MIGRACYJNA I UCHODŹCZA JAPONII

Japonia wyróżnia się na tle innych gospodarek uprzemysłowionych w statystykach dotyczących migracji i polityki przyjmowania uchodźców. Państwo to zajmuje jedno z ostatnich miejsc wśród członków OECD pod względem liczby cudzoziemców napływających do kraju (zob. wyk. 5).

Wykres 5. Stałe przepływy migracyjne do krajów OECD, 2017 rok (Procentowy udział w ogólnej liczbie ludności)

Źródło: OECD International Migration Database, <https://doi.org/10.1787/data-00342-en> (dostęp 19.08.2022).

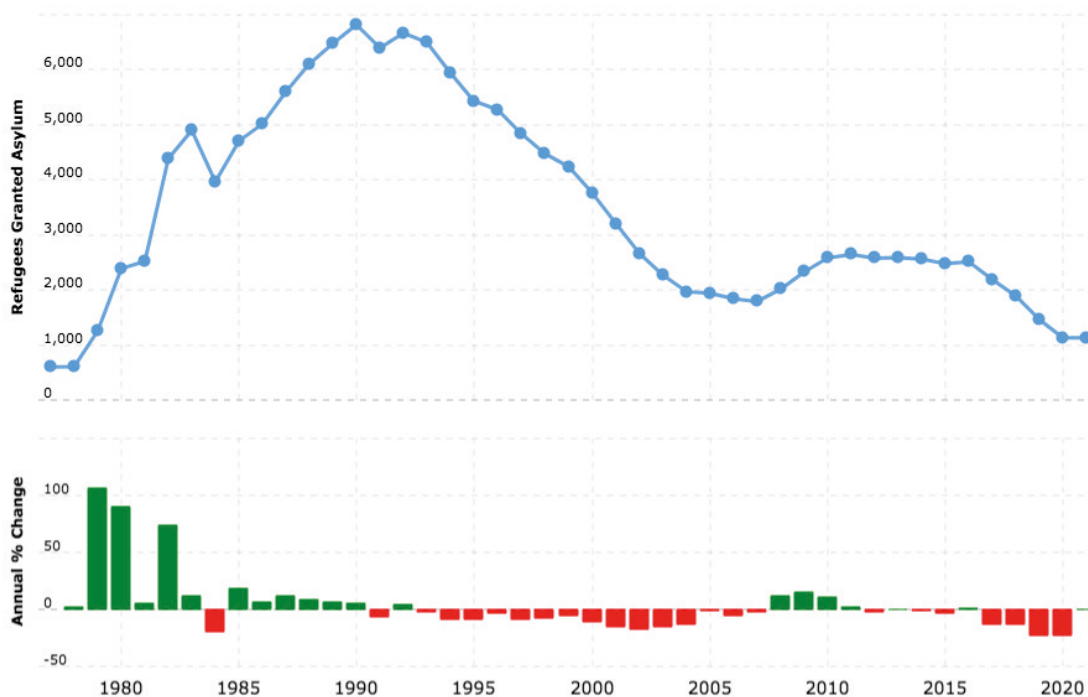
W 2018 roku Japonia przyjęła 115 tys. migrantów, co wskazuje na wzrost o 15,8% w porównaniu z 2017 rokiem. Znaczną większość stanowili migranci zarobkowi i ich rodziny. Zaledwie 0,1% migrantów trafia zaś do Japonii z powodów humanitarnych¹. Od 1990 roku, gdy w Japonii odnotowano 6819 osób posiadających status uchodźcy, liczba tych osób systematycznie malała, osiągając poziom 1132 osób w 2022 roku² (zob. wyk. 6). Coraz mniejszej liczby uznanych za uchodźców nie da się wytłumaczyć spadkiem liczby aplikacji. Od 2004 roku liczba wniosków o przyznanie statusu uchodźcy w Japonii systematycznie wzrastała przekraczając 1200 aplikacji w 2010 roku³. W latach 2016–2019 liczba wniosków o przyznanie statusu uchodźcy przekraczała 10 tys. Dopiero wybuch pandemii COVID-19 doprowadził do znacznego spadku liczby składanych wniosków w 2020 roku⁴. Coraz mniejszą liczbę pozytywnie rozpatrzonych aplikacji można więc wytłumaczyć przede wszystkim restrykcyjną polityką rządu.

¹ OECD (2020), *International Migration Outlook 2020*, Paris: OECD Publishing, s.206, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2020_ec98f531-en#page208 (dostęp 9.12.2022).

² *Ibidem*.

³ *Japan accepts 47 refugees in 2020 as applicants fall by 60% due to pandemic*, "Nippon.com", 30 kwietnia 2021, <https://www.nippon.com/en/japan-data/h00991/> (dostęp: 9.12.2022).

⁴ *Ibidem*.

Wykres 6. Liczba osób posiadających status uchodźcy w Japonii 1977–2022

Źródło: *Japan Refugee Statistics 1977–2022*, <https://www.macrotrends.net/countries/JPN/japan/refugee-statistics>, www.macrotrends.net (dostęp: 18.08.2022)

Fusako Yanase, honorowa przewodnicząca organizacji Association for Aid and Relief, która zajmuje się oceną wniosków o przyznanie statusu uchodźcy twierdzi, że określanie japońskiej polityki migracyjnej terminem polityki zamkniętego kraju jest krzywdzące. Jej zdaniem proces rozpatrywania każdego z wniosków jest przeprowadzany rzetelnie, a w przypadku decyzji odmownej wnioskodawca ma prawo do odwołania⁵. Zdaniem Yanase, głównym powodem niskiego wskaźnika pozytywnie rozpatrywanych wniosków jest to, że znaczna część wnioskodawców w rzeczywistości przyjeżdża do Japonii w celach zarobkowych. W rezultacie Japonia ma wizerunek kraju chłodno traktującego uchodźców i udzielającego azylu tylko nielicznym. W doniesieniach medialnych oraz wypowiedziach polityków i urzędników można znaleźć szereg komentarzy, które dowodzą, że Japonia udziela azylu tylko tzw. „prawdziwym uchodźcom”⁶.

Przez długi czas Japonia prowadziła zamkniętą politykę migracyjną i azylową. Był od tego jeden wyjątek. W latach 1975–2005 japoński rząd pozwolił 11 319 uchodźcom z Wietnamu, Laosu i Kambodży na osiedlenie się w Japonii⁷. Jako główny powód tego otwarcia wskazywano naciski dyplomatyczne ze strony Stanów Zjednoczonych na przyjęcie części uchodźców po zakończeniu licznych konfliktów na Półwyspie Indochińskim⁸. Zdaniem Michaela Strausza z Texas Christian University częściowe otwarcie było możliwe dzięki osiągnięciu konsensusu politycznego, który doprowadził do stworzenia mechanizmu pozwalającego na kontrolowane przyjmowanie 500 migrantów rocznie⁹. Migranci z Indochin nie byli traktowani jako uchodźcy w rozumieniu prawa międzynarodowego. W tym zakresie polityka w stosunku do uciekinierów z Ukrainy jest dość podobna.

⁵ T. Kuwamura (2022), 'Japan is not coldhearted,' says immigration appeals examiner, "Japan Forward", 15 czerwca 2022, <https://japan-forward.com/japan-is-not-coldhearted-says-immigration-appeals-examiner/> (dostęp: 10.08.2022).

⁶ *Ibidem*.

⁷ M. Strausz (2012). *International pressure and domestic precedent: Japan's resettlement of Indochinese refugees*, "Asian Journal of Political Science", nr 20(3), s.244–266, <https://doi.org/10.1080/02185377.2012.748966>

⁸ *Ibidem*, s. 261.

⁹ *Ibidem*.

Program przesiedleń z krajów trzecich ma na celu przyjęcie uchodźców mieszkających w obozie dla uchodźców lub w kraju niebędącym sygnatariuszem Konwencji Genewskiej z 1951 roku dotyczącej statusu uchodźców. Japonia rozpoczęła przyjmowanie rodzin uchodźców z Mjanmy, Tajlandii i Malezji w 2010 roku z maksymalną roczną liczbą trzydziestu osób. Rząd Japonii zrewidował program w 2019 roku i rozszerzył liczbę rocznych przyjęć do 60 osób. W ramach nowego programu uchodźcy, którzy uciekli do krajów azjatyckich, mogą przesiedlić się do Japonii z rekomendacją UNHCR¹⁰.

¹⁰ International Social Service Japan, <https://www.issj.org/refugees/about> (dostęp: 10.08.2022).

4. OTWARCIE NA UKRAIŃSKICH UCIEKINIERÓW PO ROSYJSKIEJ AGRESJI I POMOC DLA OSÓB EWAKUOWANYCH PRZEBYWAJĄCYCH NA TERENIE JAPONII

4.1. Pierwsze reakcje Japonii po agresji Rosji na Ukrainę

Tuż po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę japoński rząd zaprezentował jednoznaczne stanowisko, zgodne z polityką Stanów Zjednoczonych i pozostałych członków grupy G7 (skupiającej jedne z największych gospodarek świata). Oprócz potępienia Rosji na arenie międzynarodowej i nałożenia sankcji na Moskwę władze w Tokio podjęły szereg działań, które miały na celu pokazanie solidarności z Ukrainą i zachodnimi sojusznikami.

Administracja premiera Kishidy Fumio rozpoczęła proces przyjmowania ukraińskich uciekinierów w ramach odpowiedzi na agresywne działania Rosji. Początkowo otwarto granice dla uciekinierów, którzy posiadali rodzinę lub poręczycieli na terenie Japonii. Pierwsze osoby przesiedlone przyleciały do Japonii już w marcu 2022 roku. Agencja Usług Imigracyjnych (AUI) wydała pozwolenie dla ośmiu osób na krótkoterminowy pobyt w Japonii na okres 90 dni¹. AUI przyjęła „elastyczne podejście do osób ewakuowanych” i zapowiedziała umożliwienie im przedłużenia wizy oraz zezwolenia na pracę poprzez przyznanie pozwolenia na pobyt w celu podjęcia „działalności wyznaczonej”². Zakres praw dla osób wykonujących działalność wyznaczoną jest niezwykle szeroki i pozwala na podjęcie określonej działalności (odpłatnej lub innej), która jest zaliczana do jednej z kategorii wyznaczonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości (MOJ). Kategorie obejmują taką działalność jak np. praca sezonowa, płatne praktyki, praca pielęgniarzy, pracowników oraz inne krótkookresowe formy działalności gospodarczej³.

Bardzo szybko japoński rząd otworzył granice dla innych osób wysiedlonych z powodu konfliktu. Symbolicznym gestem była wizyta japońskiego ministra spraw zagranicznych Hayashiego Yoshimasy w Polsce, który odwiedził obóz ukraińskich uciekinierów wojennych w Medyce oraz spotkał się z przedstawicielami organizacji międzynarodowych w Rzeszowie. Szef japońskiej dyplomacji zapowiedział silniejsze zaangażowanie w pomoc uciekającym przed inwazją Rosji na Ukrainę⁴. Po zakończeniu wizyty minister Hayashi zabrał też na pokład swojego samolotu 20 osób przesiedlonych z Ukrainy, które nie mogły znaleźć biletów lotniczych na własną rękę⁵. Japoński rząd zaoferował tymczasowe zakwaterowanie, pomoc w znalezieniu zatrudnienia oraz naukę języka japońskiego. W dalszym etapie osoby przesiedlone miały uzyskać wsparcie ze strony władz lokalnych.

¹ *Japan accepts 8 Ukrainians displaced by Russian invasion*, “Kyodo News”, 8 marca 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/03/002be5a1fdd6-japan-accepts-8-people-displaced-by-russian-invasion-of-ukraine.html> (dostęp: 10.08.2022).

² *Ibidem*.

³ MOFA, https://www.mofa.go.jp/j_info/visit/visa/long/index.html (dostęp: 20.08.2022).

⁴ Y. Nobira (2022), *Hayashi in Poland renews Japan's vow to help Ukrainians*, “The Asahi Shimbun”, 4 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14589828> (dostęp: 20.08.2022).

⁵ *Japan foreign minister brings back 20 Ukraine evacuees*, “Nikkei Asia”, 5 kwietnia 2022, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Japan-foreign-minister-brings-back-20-Ukraine-evacuees> (dostęp: 20.08.2022).

4.2. Status uciekinierów z Ukrainy

Jak już wspomniano, w świetle zapisów Konwencji Genewskiej z 1951 roku migranci przymusowi z powodu wojny w Ukrainie nie spełniają warunków uznania ich za uchodźców. Japoński rząd również stoi na stanowisku, że osoby, które uciekły przed konfliktami między państwami, nie kwalifikują się jako uchodźcy⁶. W rezultacie przedstawiciele japońskich władz używają terminów „ewakuowani” lub „osoby przesiedlone” w stosunku do osób przyjeżdżających z Ukrainy. Status uchodźcy wiąże się z ochroną szczególnych praw, które są zabezpieczone przez prawo międzynarodowe. Tymczasem przyznanie Ukraincom pośredniego statusu pozwoliłoby na przyjęcie większej liczby osób bez wprowadzenia poważnych zmian w japońskim systemie prawnym dotyczącym migracji. Niemniej jednak, decyzja o otwarciu granic dla osób ewakuowanych z Ukrainy skłoniła japońskich ustawodawców do prac nad pewnymi zmianami w istniejącym systemie migracyjnym. W kwietniu 2022 roku rządząca Partia Liberalno-Demokratyczna zaproponowała ustawę, która miała rozszerzyć prawa migrantów oczekujących na rozpatrzenie wniosku o azyl, tworząc nowy status tzw. quasi-uchodźców. W ramach nowego systemu „ludzie uciekający przed konfliktami, którzy nie kwalifikują się jako uchodźcy w kraju, mogą nadal być chronieni przez japońskie prawo”⁷. Prace nad ustawą zostały jednak zawieszono z powodu krytyki ze strony opozycji.

Przyznanie uciekającym pośredniego statusu pozwala także zminimalizować opór polityczny i społeczny płynący ze środowisk sprzeciwiających się poluzowaniu polityki migracyjnej. W tym wymiarze japońska polityka migracyjna jest podobna do przyjmowania uchodźców z Indochin w latach 1975–2005, kiedy to do Japonii przybyło ponad 11 tys. osób, również określanych jako osoby przesiedlone lub ewakuowane⁸. W porównaniu z polityką otwarcia na uchodźców z Indochin przyjmowanie osób ewakuowanych z Ukrainy przebiega znacznie szybciej. Miesiąc po otwarciu granic ich liczba przekroczyła tysiąc osób⁹. We wrześniu 2022 roku liczbę ewakuowanych, którzy przybyli do Japonii szacowano na 1961 osób¹⁰.

Otwarcie granic dla przyjezdnych z Ukrainy nastąpiło w rok po zaproponowaniu ustawy, która obejmowała ochronę dla tzw. quasi-uchodźców. Japoński system migracyjny nie uznaje osób uciekających przed wojnami międzypaństwowymi za uchodźców. Dlatego też rząd zaproponował zmiany prawne, które miały uregulować ich niepewną sytuację. Projekt uchwały w związku z kontrowersjami dotyczącymi skandalu w japońskich ośrodkach imigracyjnych, który doprowadził do śmierci kobiety ze Sri Lanki został jednak zarzucony. Jednak przypadek ukraińskich przesiedlonych, którzy nie mieszczą się w tradycyjnej definicji uchodźcy, najprawdopodobniej jeszcze bardziej podkreśli znaczenie takich zmian w japońskim prawie o kontroli imigracji i uznawaniu uchodźców¹¹. Niemniej jednak, wyłączenie osób uciekających z Ukrainy z procedury ustalania statusu uchodźcy sprawia, że przyjezdni są lepiej traktowani i otrzymują hojniejszą pomoc niż osoby innych narodowości, które muszą ubiegać się o status uchodźcy¹².

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Japan plans to establish 'quasi-refugee' system as war in Ukraine adds urgency*, „Japan Times”, 7 kwietnia 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/07/national/quasi-refugee-law/> (dostęp: 15.08.2022).

⁸ J. G. Grissler (2022), *How the war in Ukraine could change Japan's refugee policies*, „The Diplomat”, 1 lipca 2022, <https://thediplomat.com/2022/07/how-the-war-in-ukraine-could-change-japans-refugee-policies/> (dostęp: 20.08.2022).

⁹ K. Tauchi (2022a), *Japan now has 1,000 evacuees from Ukraine; policy under fire*, „The Asahi Shimbun”, 22 maja 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14627159> (dostęp: 25.08.2022).

¹⁰ ISA, <https://www.moj.go.jp/isa/content/001372859.pdf> (dostęp: 5.10.2022).

¹¹ J. G. Grissler (2022), *How the war in Ukraine could change...*, <https://thediplomat.com/2022/07/how-the-war-in-ukraine-could-change-japans-refugee-policies/> (dostęp: 20.08.2022).

¹² *Japan's refugee system on trial: Treatment of Ukrainians belies refugee protection principles*, „Nippon.com” 26 sierpnia 2022, <https://www.nippon.com/en/in-depth/d00823/> (dostęp: 30.08.2022).

4.3. Pomoc rządu: zestawienie potrzeb ewakuowanych i świadczeń

Japoński rząd we współpracy z władzami lokalnymi i sektorem prywatnym oferuje szereg świadczeń dla przyjezdnych z Ukrainy (zob. tab. 1.)

Tabela 1. Zakres bezpośredniej pomocy rządowej dla ewakuowanych z Ukrainy

	Charakter pomocy	Ograniczenia
1.	Pozwolenie na podjęcie pracy tymczasowej Większość Ukraińców wjeżdża do Japonii na podstawie 90-dniowej wizej. Następnie ewakuowani mogą ubiegać się o przyznanie wizej na działalność wyznaczoną, która pozwoli im pracować w Japonii przez rok.	Brak
2.	Działalność informacyjna Rząd uruchomił stronę internetową dla ukraińskich ewakuowanych, na której można znaleźć najbardziej potrzebne informacje dotyczące dostępu do odzieży, umebliowania oraz niezbędnych usług w tym także tłumaczy, świadczonych przez firmy i inne organizacje.	Brak
3.	Zapewnienie zakwaterowania Ukraińcy, którzy nie mają przyjaciół ani rodziny w Japonii, mogą tymczasowo przebywać w hotelach, a rząd pokrywa koszty.	Brak
4.	Wsparcie finansowe Rząd zapewnia również ryczałtową wypłatę do 160 000 jenów (1250 USD) na osobę przy opuszczeniu miejsca tymczasowego pobytu ^{a1} .	Osoby powyżej 16 roku życia
5.	Wsparcie finansowe Każdy z ewakuowanych może ubiegać się o wsparcie w wysokości do 2400 jenów (ok. 20 USD) dziennie na pokrycie podstawowych kosztów utrzymania.	Osoby powyżej 12 roku życia
6.	Wsparcie w obszarze tłumaczeń Rząd zapewni wsparcie w dostępie do usług tłumaczeniowych, urządzenia do tłumaczeń, lekcje języka japońskiego, szkolenia zawodowe i edukacja dla dzieci ^{b1} .	Brak

^{a1} K. Tauchi (2022b), *Ukrainians who fled to Japan to get 160,000 yen moving subsidy*, "The Asahi Shimbun", 12 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14596383> (dostęp: 16.08.2022).

^{b1} *Japan's support for Ukrainian evacuees comes in many forms*, "The Asahi Shimbun", 6 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14591696> (dostęp: 16.08.2022).

Źródło: opracowanie własne.

4.4. Pomoc ze strony władz samorządowych

Podobnie jak w przypadku europejskich państw przyjmujących osoby ewakuowane z Ukrainy, odpowiedzialność za zapewnienie wsparcia i warunków zamieszkania dla przyjeżdżających spada w dużym stopniu na władze lokalne. W kwietniu 2022 roku Agencja Usług Imigracyjnych Japonii otrzymała oferty wsparcia ze strony 175 samorządów lokalnych¹³. Jednym z najciekawszych przypadków współpracy na poziomie lokalnym w tym obszarze można zaobserwować w mieście Jokohama, które posiada umowę partnerską z ukraińską Odessą. Na początku marca 2022 roku w Jokohamie powstał Punkt konsultacyjny dla uciekinierów z Ukrainy, którzy działają w Centrum Informacji

¹³ *Japan locals eager to help Ukrainian evacuees, nearly 900 offers made*, „Kyodo News”, 9 kwietnia 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/04/667b665bea1c-japan-locals-eager-to-help-ukrainian-evacuees-over-700-offers-made.html> (dostęp: 20.08.2022).

dla Mieszkańców Zagranicznych oraz w jedenastu innych lokalizacjach w całym mieście¹⁴. Miasto powołało również Zespół ds. działań wspierających ukraińskich uchodźców, którego zadaniem jest „zapewnienie szybkiej reakcji i wsparcia organizacyjnego dla uciekinierów poprzez rozważenie konkretnych działań wspierających w szerokim zakresie, w tym w zakresie zakwaterowania, edukacji, pracy, opieki medycznej, itp.”¹⁵ W kwietniu władze miasta przy współpracy lokalnych przedsiębiorstw, organizacji i obywateli uruchomiły kompleksowy pakiet wsparcia dla osób ewakuowanych z Ukrainy. Pakiet obejmuje początkowe wsparcie w wielu obszarach (zob. tab. 2):

Tabela 2. Elementy wsparcia oferowane przez władze miasta Jokohama

Tymczasowe zakwaterowanie	Miasto zapewnia tymczasowe zakwaterowanie w hotelu (w tym 3 darmowe posiłki dziennie) przez pierwsze kilka tygodni po przybyciu uciekinierów do miasta.
Pomoc w znalezieniu pracy	Wsparcie w zakończeniu procedur niezbędnych do rozpoczęcia życia w Japonii, w tym przy załatwianiu formalności w urzędzie okręgowym, otwieraniu konta bankowego i uzyskaniu karty SIM.
Dostęp do usług medycznych	Wsparcie finansowe i konsultacje w zakresie znalezienia podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej.
Koszty utrzymania	Zasiłek na utrzymanie w wysokości 200 000 jenów (ok. 1500 USD) na osobę oraz codzienne wydatki na utrzymanie w wysokości 100 000 jenów (ok. 750 USD) na osobę na okres do 3 miesięcy.
Zapewnienie stałego miejsca zamieszkania	Zapewnienie mieszkania komunalnego bezpłatnie przez 1 rok. Wsparcie finansowe na zakup mebli, sprzętu domowego, dostępu do Internetu itp.
Codzienne wydatki	Wsparcie finansowe na zakup artykułów codziennego użytku oraz żywności.
Dostęp do edukacji	Wspieranie zapisów uciekinierów do szkół podstawowych i gimnazjalnych. Wsparcie w zakresie zakupu przyborów szkolnych i opłacenia posiłków. Lekcje języka japońskiego.

Źródło: Yokohama City (2022), *Ukuraina jōsei e no taiō* [Response to the situation in Ukraine], 4 października 2022, <https://www.city.yokohama.lg.jp/city-info/seisaku/kokusai/kokusai/shimai/2022odesa.html> (dostęp: 5.10.2022)

Dodatkowo miasto Jokohama przy współpracy z lokalnymi organizacjami edukacyjnymi i kulturowymi prowadzi szeroko zakrojone działania polegające na aktywizacji osób przesiedlonych i ich rodzin. Podobne rozwiązania można zaobserwować w innych miastach przyjmujących.

Władze Jokohamy bardzo szybko zaoferowały wsparcie dla Ukrainy korzystając z kanałów paradyplomatycznych. W marcu burmistrz Jokohamy Takeharu Yamanaka spotkał się z Ambasadorem Ukrainy w Japonii. Miasto zaproponowało wsparcie finansowe dla Ukrainy dzięki zbiórkom przeprowadzonym wśród mieszkańców oraz pomoc w odbudowie Odessy¹⁶. W tym samym miesiącu Rada Miasta Jokohama przyjęła rezolucję potępiającą rosyjską inwazję na Ukrainie i wzywającą do zaprzestania używania siły w sporach międzynarodowych. Rezolucja została przekazana na ręce Ambadora Kimihiro Ishikane który stoi na czele Stałej Misji Japonii przy Organizacji Narodów Zjednoczonych¹⁷.

Władze Jokohamy poprzez szereg spotkań internetowych z przedstawicielami Odessy przeprowadziły badanie potrzeb tamtejszej społeczności lokalnej. Przedstawiciele ukraińskiego miasta poprosili o pomoc, obawiając się, że urządzenia dostarczające wodę mogą stać się niezdadne do użytku z powodu inwazji. Władze miasta Jokohama korzystając z pomocy Japońskiej Organizacji Współpracy Międzynarodowej (JICA) dostarczyły do Odessy 33 mobilne systemy oczyszczania wody. Grupa lekarzy z Odessy została przyjęta w Jokohamie na szkolenia i wizyty studyjne z zakresu medycyny¹⁸.

¹⁴ Yokohama City (2022), *Ukuraina jōsei e no taiō* [Response to the situation in Ukraine], 4 października 2022, <https://www.city.yokohama.lg.jp/city-info/seisaku/kokusai/kokusai/shimai/2022odesa.html> (dostęp: 5.10.2022).

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Yokohama raises local voices onto the international stage in resolution supporting Ukraine*, 15 kwietnia 2022, <https://businessyokohama.com/blog/2022/04/15/yokohama-resolution-supporting-ukraine/> (dostęp: 10.08.2022).

¹⁸ Yokohama City (2022), *Ukuraina jōsei e no taiō...*, <https://www.city.yokohama.lg.jp/city-info/seisaku/kokusai/kokusai/shimai/2022odesa.html> (dostęp: 5.10.2022).

Tabela 3. Pomoc dla osób przesiedlonych – deklaracje władz lokalnych

Miasto/ Prefektura	Liczba miejsc (deklaracja)	Dodatkowe informacje na temat pomocy
Jokohama (Pref. Kanagawa)	80 osób	Deklaracja przyjęcia 80 osób wraz z pakietem wsparcia finansowego, opieką medyczną, wsparciem doradczym.
Pref. Kanagawa	120 osób	---
Tokio	100 osób	---
Osaka	50 osób	Wsparcie w nauce języka japońskiego i znalezieniu miejsca w szkołach. Wsparcie finansowe. Uruchomienie zbiórki pieniędzy przez specjalny system podatkowy „Hometown” ^{a)} .
Kure (Pref. Hiroshima)	10 rodzin	Wsparcie finansowe i zapewnienie miejsca zamieszkania dla 100 osób ewakuowanych z terenów Ukrainy ^{b)} .
Fukuoka i Kitakyuushu	100 osób	Zapewnienie 100 mieszkań dla osób ewakuowanych ^{c)} .

^{a)} *Ukraina hinan-min ni jūtaku ya shūrō shien jichitai ga junbi isogu* [Housing and employment support for Ukrainian refugees. Local governments rush preparations], „Nikkei”, 20 marca 2022, <https://www.nikkei.com/article/DGXZQOC-C1883C0Y2A310C2000000/> (dostęp: 20.08.2022).

^{b)} R. Imahashi, *Japan Inc. steps up fast to offer support to Ukraine refugees*, „Nikkei Asia”, 5 marca 2022, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Japan-Inc.-steps-up-fast-to-offer-support-to-Ukraine-refugees> (dostęp: 20.08.2022).

^{c)} *Fukuoka-based NPO offering free consultations, housing help for Ukrainian refugees*, „Mainichi Shimbun”, 12.03.2022, <https://mainichi.jp/english/articles/20220311/p2a/00m/0na/026000c> (dostęp: 23.08.2022)

Źródło: opracowanie własne

4.5. Wsparcie sektora prywatnego i pozarządowego w odpowiedzi na problemy zgłaszane przez osoby ewakuowane

Po otwarciu granic dla osób ewakuowanych z Ukrainy w kwietniu 2022 roku Agencja Usług Imigracyjnych otrzymała propozycje wsparcia od 420 firm, 24 organizacji pozarządowych i organizacji non-profit oraz od 276 osób prywatnych. Większość firm zaoferowała możliwości zatrudnienia, natomiast wiele osób prywatnych zaproponowało „szeroki zakres pomocy, w tym wsparcie prawne i administracyjne oraz zakwaterowanie”¹⁹. Oferty pomocy płynące z sektora prywatnego okazały się niezwykle wartościowe, ponieważ w wielu przypadkach odpowiadały na potrzeby osób przesiedlonych, a które nie mogły zostać zaspokojone przez wsparcie władz centralnych i lokalnych. Poniżej przedstawiono przykłady takich właśnie programów pomocowych, które odpowiadają na konkretne potrzeby zgłaszane przez osoby przyjeżdżające do Japonii.

Obawy związane z wysokimi kosztami utrzymania, kosztami podróży i problemy z ubezpieczeniem zdrowotnym, sprawiają, że ewakuacja do Japonii jest dla wielu Ukraińców nierealna. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługuje pomoc ze strony Nippon Foundation, organizacji prowadzącej liczne projekty humanitarne na terenie Japonii i za granicą. Tuż po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainę fundacja utworzyła zespół pomocy humanitarnej dla osób przesiedlonych, służący jako punkt kontaktowy pomiędzy przesiedlonymi a Ukraińcami mieszkającymi na terenie Japonii. Fundacja oferuje doraźną pomoc finansową dla osób przyjeżdżających z Ukrainy na pokrycie:

¹⁹ *Japan locals eager to help Ukrainian evacuees, nearly 900 offers made*, „Kyodo News”, 9 kwietnia 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/04/667b665bea1c-japan-locals-eager-to-help-ukrainian-evacuees-over-700-offers-made.html> (dostęp: 20.08.2022).

- kosztu biletów lotniczych do Japonii – do 300 tys. jenów (ok. 2200 USD) na osobę,
- codziennych wydatków na żywność i utrzymanie – 1 mln jenów (ok. 7500 USD) dla osoby rocznie,
- kosztów wyposażenia mieszkania – 500 tys. jenów (ok. 3750 USD) na rodzinę²⁰.

Na dzień 21 września 2022 roku fundacja rozpatrzyła 727 wniosków o udzielenie wsparcia finansowego, zapewniając pomoc dla 1313 osób z Ukrainy²¹. Dodatkowo fundacja przekazuje część środków na rzecz innych organizacji pozarządowych organizujących pomoc dla Ukrainy. Nippon Foundation aktywnie współpracuje również z władzami lokalnymi oferując wsparcie w zakresie dofinansowania pobytu osób przebywających na terenie wybranych prefektur i gmin.

Można znaleźć również inne przykłady inicjatyw, których celem jest pomoc ukraińskim uciekinierom przebywającym na terytorium Japonii. Ambasador Stanów Zjednoczonych w Japonii Rahm Emanuel oraz ambasador Ukrainy Serhij Korsunski uruchomili fundusz, którego celem jest pomoc w integracji obywateli Ukrainy przebywających w Japonii. Pieniądze w ramach funduszu mają pochodzić ze środków prywatnych. Ambasada Ukrainy chce zebrać 7,4 mln USD. Środki mają zostać przeznaczone na wsparcie obywateli Ukrainy w życiu codziennym oraz pomoc w znalezieniu pracy w Japonii. Fundusz będzie finansował takie koszty, jak lekcje języka japońskiego czy opłaty za transport publiczny²².

Tabela 4. Przykłady wsparcia ze strony podmiotów prywatnych

	Nazwa organizacji	Wartość	Opis środków pomocowych
1.	Oak House Inc.	brak danych	Przygotowanie wyposażonego domu wielorodzinnego dla 50 rodzin oraz wsparcie finansowe dla mieszkańców przez rok ^{a)} .
2.	Trustbank Inc.	brak danych	Wprowadzenie systemu płatności podatkowych opartego na kampanii na crowdfundingowej, który umożliwia darczyńcom przekazywanie darowizn władzom lokalnym i otrzymywanie zwrotu podatków i możliwości kredytowych. Pieniądze zostaną przekazane Japońskiemu Uniwersytetowi Ekonomicznemu w mieście Dazaifu, w celu przyjęcia 70 studentów-uciekierów z Ukrainy ^{b)} .
3.	ITP Inc.	brak danych	Stworzenie darmowego, internetowego narzędzia do tworzenia podręczników i instrukcji biznesowych dla firm i władz lokalnych przyjmujących ukraińskich uciekinierów w Japonii. System pozwala użytkownikom na szybsze poznanie procedur obowiązujących w nowym miejscu pracy ^{c)} .
4.	Kojima studios producent gier	brak danych	Wsparcie finansowe dla osób przebywających na terenie Japonii.
	Pan Pacific International Holdings	brak danych	Wsparcie finansowe i zapewnienie miejsca zamieszkania dla 100 osób ewakuowanych z terenów Ukrainy ^{d)} .
5.	Association for Aid and Relief, Support 21 (NGO)	brak danych	Program wsparcia dla uciekinierów/przesiedlonych, którzy niedawno przybyli do Japonii. Jednorazowe wsparcie 100 000 jenów dla osób w wieku 18 lat lub starszych i 50 000 jenów dla osób w wieku 17 lat lub młodszych ^{e)} .

^{a)} Oakhouse Inc., <https://www.oakhouse.jp/contents/topics/?p=3419> (dostęp: 20.11.2022).

^{b)} Trust Bank, <https://www.trustbank.co.jp/newsroom/newsrelease/press503/> (dostęp: 20.11.2022).

^{c)} M. Kawashukuda (2022), *Assistance to displaced Ukrainians provided by Japanese companies*, 4 kwietnia 2022, <https://zenbird.media/assistance-to-displaced-ukrainians-provided-by-japanese-companies/> (dostęp: 20.08.2022).

^{d)} R. Imahashi (2022), *Japan Inc. steps up fast to offer support...*, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Japan-Inc.-steps-up-fast-to-offer-support-to-Ukraine-refugees> (dostęp: 20.08.2022).

^{e)} Association for Aid and Relief Japan, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/250/> (dostęp: 10.09.2022).

Źródło: opracowanie własne.

²⁰ Nippon Foundation (2022a), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220415-70445.html> (dostęp: 23.09.2022).

²¹ Nippon Foundation (2022b), https://www.nippon-foundation.or.jp/en/what/projects/support_ukraine (dostęp: 23.09.2022).

²² P. Masheter (2022), *Ukraine and U.S. envoys announce fund to help integrate evacuees into Japan*, "The Japan Times", 14 czerwca 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/06/14/national/ukraine-us-fund/> (dostęp: 18.08.2022).

Kolejnym przykładem jest bezpośrednio wsparcie podmiotów biznesowych, które ma odpowiadać na konkretne problemy zgłaszane przez osoby przyjeżdżające do Japonii. Oprócz bezpośredniego wsparcia finansowego wśród ofert pojawiają się programy, mające odpowiadać na konkretne problemy (zob. tab. 4):

Poza podstawowymi świadczeniami, takimi jak zakwaterowanie, opieka zdrowotna i początkowa pomoc finansowa wiele podmiotów we współpracy z władzami lokalnymi próbuje także zapewnić dodatkowe wsparcie, w obszarze dostępu do nauki języka japońskiego i działań zmierzających do ich lepszej adaptacji do japońskiej kultury. W tym obszarze bardzo pomocne okazują się podmioty prywatne, oferujące dostęp do zróżnicowanych form wsparcia (zob. tab. 5).

Tabela 5. Pomoc sektora prywatnego i NGO w zakresie dostępu do edukacji i nauki języka

	Nazwa organizacji	Przeznaczenie
1.	Ashtrust Japan, Pathways Japan, Ukrainian Embassy in Japan	Wsparcie w zakresie zapewnienia dostępu do edukacji języka japońskiego. Orientacja dla ukraińskich studentów w ramach programu na temat istotnych kwestii związanych z rozpoczęciem nowego życia w Japonii ^{a)} .
2.	JSUS (Japanese Supports for Ukrainian Students)	Współpraca ponad 40 szkół językowych w celu zapewnienia bezpłatnej edukacji w języku japońskim dla przesiedlonych obywateli Ukrainy. Wsparcie finansowe dla przesiedlonych ^{b)} .
3.	Pocketalk	Przekazanie 1000 kieszonkowych urządzeń oferujących wsparcie tłumaczeniowe na rzecz Ambasady Ukrainy w Tokio ^{c)} .
4.	Peace Winds Japan	Uruchomienie „Smart Class”, internetowego programu wspierającego naukę dla dzieci uchodźców z Ukrainy na terenie Mołdawii ^{d)} .
5.	Gakurin Inc.	Udostępnienie platformy e-learningowej do nauki języka japońskiego.

^{a)} Ashtrust, <https://www.ashurst.com/en/news-and-insights/news-deals-and-awards/ashurst-supports-pathways-japan-to-help-refugees-from-ukraine-through-education-programme/> (dostęp: 10.09.2022).

^{b)} Japanese Support for Ukrainian Students, <https://www.jsus.info/en/about-jsus/> (dostęp: 10.09.2022).

^{c)} Japanese firm donates 1,000 interpretation devices to help Ukrainian evacuees, „Kyodo News”, 16 kwietnia 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/16/business/pocketalk-ukrainian-refugees/> (dostęp: 8.09.2022).

^{d)} Peace Winds Japan, <https://peace-winds.org/en/news/2901> (dostęp: 10.09.2022).

Źródło: opracowanie własne.

Nippon Foundation, organizacja oferująca wsparcie dla osób ewakuowanych z Ukrainy, przeprowadziła ankietę wśród przyjeżdżających w celu lepszej identyfikacji ich potrzeb. Wśród największych problemów osoby ewakuowane z Ukrainy wymieniają brak możliwości znalezienia zatrudnienia, bariery językowe, problemy z dostępem do opieki zdrowotnej, brak okazji do odpoczynku i rozrywki oraz problemy z integracją z resztą społeczeństwa (zob. wyk. 7)²³.

Wykres 7. Niewystarczające elementy w dotychczasowej polityce pomocowej zgłaszane przez osoby przesiedlone

Źródło: Nippon Foundation (2022c), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220729-76291.html> (dostęp: 10.11.2022)

²³ Nippon Foundation (2022c), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220729-76291.html> (dostęp: 23.09.2022).

Dotychczasowe doświadczenia związane z przyjazdem większej liczby Ukraińców ujawniły także powracające problemy dotyczące japońskiej polityki migracyjnej. Pierwszym zarzutem wytaczanym przez ekspertów jest nierówne traktowanie innych grup narodowościowych, które nie mogą liczyć na wsparcie ze strony rządu. Japonia przyznała status uchodźcy tylko 915 cudzoziemcom w latach 1982–2021. Ponadto 3289 cudzoziemców otrzymało pozwolenie na pobyt w Japonii z przyczyn humanitarnych, po odrzuceniu wniosków o nadanie statusu uchodźcy²⁴. Przedstawiciele mediów i organizacji pozarządowych (zob. tab. 6). zwracają uwagę, że otwarcie granic dla osób uciekających z Ukrainy nie zmieniło restrykcyjnej polityki rządu w stosunku do innych grup ubiegających się o wsparcie.

Tabela 6. Przykłady krytyki rządowej polityki migracyjnej

Źródło	Zgłaszany problem	Treść komentarza
Japan Association for Refugees (NPO)	stosowanie odmiennych standardów	„Traktowanie Ukraińców znacznie różni się od traktowania przez rząd ludzi z innych narodów. Ukraińcy mogą liczyć na większe wsparcie finansowe niż przedstawiciele innych narodowości” ^{a)}
Sinapis, Central Christian Church in Osaka (organizacja charytatywna)	stosowanie odmiennych standardów	Polityka rządu w stosunku do innych narodowości stanowi wyraźny kontrast w porównaniu z ukraińskimi ewakuowanymi.
Hashimoto Naoko (Hitotsubashi University; doradca ds. rozpatrywania wniosków o nadanie statusu uchodźcy MOJ)	stosowanie odmiennych standardów	„Ukraińcy ewakuowani, którzy nie muszą przechodzić przez żmudne procedury ustalania statusu uchodźcy, są lepiej traktowani i otrzymują hojniejszą pomoc niż osoby uznane za uchodźców” ^{b)} .
Artykuł w Mainichi Shimbun	brak systemu długotrwałego wsparcia dla ewakuowanych	– Niewyjaśniony status prawny ewakuowanych – Problem z dostępem do opieki zdrowotnej dla osób, które nie mogą podjąć pracy i ubiegać się o przyznanie wizy pracowniczej ^{c)} .
Artykuł w Mainichi Shimbun	wykluczenie części ewakuowanych z pewnych środków pomocowych	Ukraińcy posiadający rodzinę w Japonii są wykluczeni z możliwości ubiegania się o bezpośrednie wsparcie finansowe. Odpowiedzialność za utrzymanie przyjezdnych spada na członków rodziny ^{d)} .

^{a)} *Ibidem*.

^{b)} *Japan's refugee system on trial: Treatment of Ukrainians belies refugee protection principles*, „Nippon.com”, 26 sierpnia 2022, <https://www.nippon.com/en/in-depth/d00823/> (dostęp: 31.08.2022).

^{c)} *Refugee-shy Japan accepts Ukrainian evacuees, but lacks support system for long-term stays*, „The Mainichi Shimbun”, 22 kwietnia 2022, <https://mainichi.jp/english/articles/20220422/p2a/00m/0na/032000c> (dostęp: 15.08.2022).

^{d)} *Ibidem*.

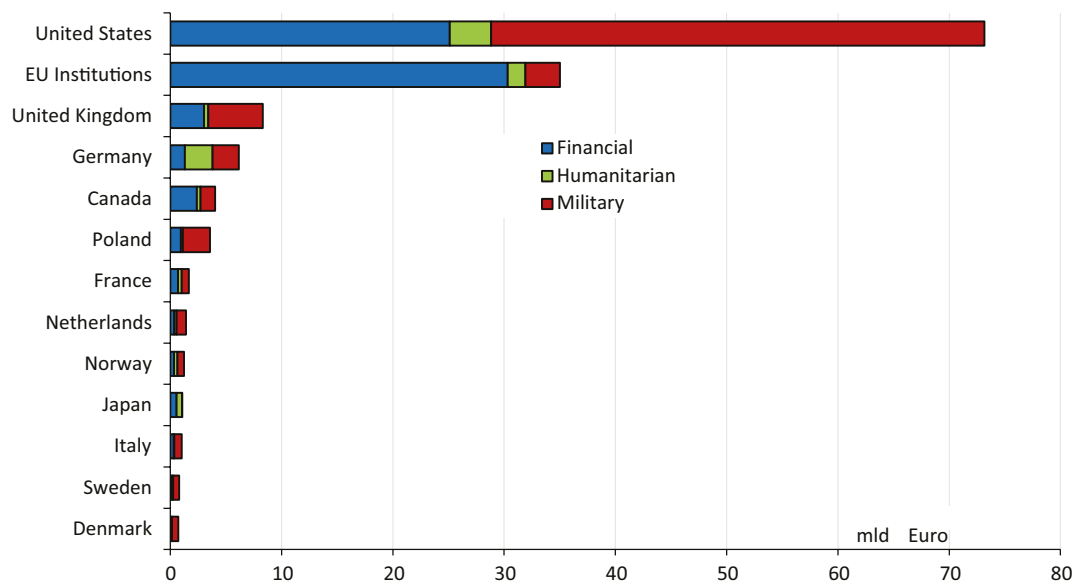
Źródło: opracowanie własne.

²⁴ K. Tauchi (2022a), *Japan now has 1,000 evacuees from Ukraine...*, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14627159> (dostęp: 25.08.2022).

5. DOTYCHCZASOWA POMOC FINANSOWA DLA UKRAINY I OSÓB DOTKNIĘTYCH KONFLIKTEM, PRZEBYWAJĄCYCH POZA JAPONIĄ

5.1. Pomoc finansowa i humanitarna dla Ukrainy

Stany Zjednoczone są największym źródłem pomocy dwustronnej dla Ukrainy. W lutym 2023 roku łączna wartość wsparcia dla Ukrainy przekroczyła 73 mld euro¹. Rządy państw Unii Europejskiej przeznaczyły łącznie 19,9 mld euro w ramach pomocy dwustronnej, a także 29,92 mld euro za pośrednictwem Komisji Europejskiej i Rady UE oraz 3,1 mld euro poprzez Europejski Fundusz na rzecz Pokoju. Łączne deklaracje pomocy UE wynoszą 54,92 mld euro². Znaczna część tych środków ma być rozdysponowana w ramach dwustronnych pożyczek oraz międzynarodowych instytucji pomocowych działających w ramach Banku Światowego i ONZ. Pomoc finansowa udzielana przez organizacje wielostronne jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Bank Światowy, ONZ i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR), wynosi 13,27 mld euro³.

Wykres 8. Wielkość bezpośredniej pomocy dwustronnej dla Ukrainy

Źródło: Ukraine support tracker (dane z lutego 2023 roku), <https://www.ifw-kiel.de/publications/data-sets/ukraine-support-tracker-data-17410/> (dostęp 1.03.2023)

¹ C. Trebesch et al. (2023), *The Ukraine Support Tracker: Which countries help Ukraine and how?*, Kiel Working Papers No. 2218, February 2023, Kiel Institute for the World Economy, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Kiel_Working_Paper/2022/KWP_2218_Which_countries_help_Ukraine_and_how_/KWP_2218_Trebesch_et_al_Ukraine_Support_Tracker.pdf, s.2.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

W powyższym zestawieniu bezpośrednia pomoc ze strony Japonii nie wygląda imponująco. W 2022 roku japoński rząd zaoferował ponad 600 mln USD w ramach pomocy dwustronnej. Należy jednak zauważyć, że japoński rząd bardzo szybko dołączył do międzynarodowych deklaracji dotyczących pomocy dla Ukrainy. Już w lutym 2022 roku zadeklarowano gotowość do przekazania pożyczki dla Ukrainy w wysokości 100 mln USD, w przypadku niesprowokowanego ataku Rosji⁴. W marcu prezydent Ukrainy Wołodymyr Zełeński podczas wirtualnego przemówienia do japońskiego parlamentu wezwał japońskich polityków do nasilenia sankcji wobec Rosji w związku z inwazją. W odpowiedzi premier Kishida Fumio zadeklarował zwiększenie pomocy humanitarnej⁵.

Tabela 7. Rozdysponowanie japońskiej pomocy humanitarnej dla Ukrainy z uwzględnieniem instytucji pośredniczącej

	Nazwa organizacji	Kwota (mln USD)	Przeznaczenie
1.	Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców (UNHCR)	14,5	Schronienie i bezpieczne przemieszczanie się osób wysiedlonych, ochrona kobiet i dzieci
2.	Światowy Program Żywnościowy (WFP) ^{a)}	28	Pomoc żywnościowa
3.	Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF)	10	Opieka zdrowotna, opieka medyczna, żywienie i edukacja dzieci
4.	Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (ICRC)	10	Opieka zdrowotna, opieka medyczna, żywność i artykuły nieżywnościowe
5.	Światowa Organizacja Zdrowia (WHO)	9,5	Opieka zdrowotna i opieka medyczna
6.	Międzynarodowa Federacja Towarzystw Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy (IFRC)	8	Opieka zdrowotna i opieka medyczna, WASH (<i>water, sanitation and hygiene</i>), ewakuacja
7.	Międzynarodowa Organizacja ds. Migracji (IOM)	8	Opieka zdrowotna i opieka medyczna, WASH, przeciwdziałanie handlowi ludźmi
8.	Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)	4,5	Usuwanie rumowisk i min
9.	Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO)	3	Wznowienie produkcji rolnej
10.	Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Usług Projektowych (UNOPS)	1,6	Opieka zdrowotna i opieka medyczna
11.	NGO Japan Platform	18,5	Opieka zdrowotna i opieka medyczna, żywność, artykuły nieżywnościowe, WASH, schronienie, wsparcie psychospołeczne, edukacja

^{a)} WFP (2022), *Japan provides US\$28 million for humanitarian food assistance in Ukraine*, 6 kwietnia 2022, <https://www.wfp.org/news/japan-provides-us28-million-humanitarian-food-assistance-ukraine> (dostęp: 15.08.2022).

Źródło: opracowanie własne.

W kwietniu 2022 roku japoński rząd przekazał dodatkowe 100 mln USD w ramach nadzwyczajnej pomocy humanitarnej na rzecz ludności ukraińskiej dotkniętej konfliktem, przebywającej zarówno na terenie Ukrainy, jak i państw sąsiadujących. Pomoc odpowiada na potrzeby w takich

⁴ K. Takenaka, R. Kasolowsky (2022), *Japan offers Ukraine \$100 million in loans in show of support*, "The Reuters", 15 lutego 2022, <https://www.reuters.com/markets/europe/japan-offers-ukraine-100-mln-loans-show-support-2022-02-15/> (dostęp: 10.08.2022).

⁵ *Kishida pledges more aid after Ukraine's appeal for help*, "The Asahi Shimbun", 24 marca 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14580731> (dostęp: 20.08.2022).

obszarach: zdrowie i opieka medyczna, pomoc żywnościowa i bezpieczeństwo żywnościowe oraz ochrona osób wysiedlonych przebywających na terenie Ukrainy i państw sąsiednich – Mołdawii, Polski, Węgier, Rumunii i Słowacji⁶. Środki mają zostać rozdysponowane poprzez dziewięć organizacji międzynarodowych, m.in. Biuro Wysokiego Komisarza ds. Uchodźców (UNHCR), Światowy Program Żywnościowy (WFP), Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF), Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (ICRC) i Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). Około 18,5 mln USD zostanie przekazane japońskim organizacjom pozarządowym oferującym wsparcie w zakresie ochrony zdrowia, środków żywnościowych i pomocy psychologicznej⁷.

Ponadto, premier Fumio Kishida zapowiedział wsparcie logistyczne w zakresie transportu niezbędnych towarów i zapewnienia ekspertów i personelu w obszarach medycyny i zdrowia, aby wesprzeć ewakuowanych cywilów przebywających w państwach sąsiadujących z Ukrainą⁸.

W dniu 12 maja 2022 roku minister rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa Takebe Arata przekazał przedstawicielowi rządu Ukrainy w Polsce japońską żywność i inne artykuły pomocowe. Japoński rząd zapowiedział także uruchomienie grantów w ramach „Program Rozwoju Społeczno-Gospodarczego” o wartości ok. 3,8 mln USD⁹. Z kolei 27 maja rząd Japonii na wniosek Ambasady Ukrainy w Japonii rozszerzył dotację na pomoc nadzwyczajną dla Ukrainy. Zorganizowano transport 114 ton artykułów pomocowych, w tym sprzętu medycznego i leków dla najbardziej potrzebujących szpitali ukraińskich¹⁰.

W maju 2022 roku Japonia udzieliła Ukrainie pożyczki w wysokości 100 mln USD. Pakiet pomocowy współfinansowany przez Bank Światowy miał zostać przeznaczony na pokrycie potrzeb budżetowych rządu Ukrainy. Kijów nie może przeznaczyć funduszy na cele wojskowe¹¹. W tym samym miesiącu premier Japonii Fumio Kishida obiecał przekazanie dodatkowej pomocy w wielkości 300 mln USD dla Ukrainy. Środki mają zostać przekazane w ramach pożyczek udzielanych przez Bank Światowy¹².

Z kolei we wrześniu 2022 roku japoński minister gospodarki, handlu i przemysłu Yasutoshi Nishimura spotkał się z pierwszą wicepremier Ukrainy Julią Svyrydenko. Przedstawiciel japońskiego rządu zaproponował wsparcie w odbudowie zniszczonej infrastruktury zgodnie z lokalnymi potrzebami. Strona japońska liczy na współpracę japońskich firm w procesie odbudowy. Minister Nishimura zapowiedział również powołanie specjalnego zespołu przy Japońskiej Organizacji Handlu Zagranicznego, odpowiedzialnego za wspieranie ukraińskiego eksportu¹³.

Tabela 8. Zestawienie pomocy finansowej i humanitarnej dla Ukrainy płynącej z Japonii

	Data	Rodzaj pomocy	Wielkość mln USD	Przeznaczenie
1.	25.03.2022	Pożyczka	100	Środki budżetowe
2.	19.04.2022	Pożyczka	200	Pomoc humanitarna
3.	19.05.2022	Pożyczka	300	Środki budżetowe

Źródło: opracowanie własne.

⁶ MOFA (2022b), *Additional Emergency Humanitarian Assistance in Ukraine and neighboring countries*, 5 kwietnia 2022, https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_003108.html (dostęp: 15.08.2022).

⁷ *Ibidem*.

⁸ MOFA (2022b), *Additional Emergency Humanitarian Assistance...*, https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_003108.html (dostęp: 15.08.2022).

⁹ MOFA (2022c), *Emergency Grant Aid for the transportation of relief products for Ukraine*, 27 maja 2022, https://www.mofa.go.jp/press/release/press3e_000396.html (dostęp: 10.08.2022).

¹⁰ UNOPS (2022), *“This much needed aid will help save lives”*: UNOPS and Japan deliver more than 100 tonnes of humanitarian supplies to rescue teams in Ukraine, 19 sierpnia 2022, <https://ukraine.un.org/en/195598-much-needed-aid-will-help-save-lives-unops-and-japan-deliver-more-100-tonnes-humanitarian> (dostęp: 20.08.2022).

¹¹ *Japan to provide additional \$300 million to help Ukraine*, “Kyodo News”, 19 maja 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/05/734e7ade5a99-japan-to-provide-additional-300-million-to-help-ukraine.html> (dostęp: 12.08.2022).

¹² *Ibidem*.

¹³ *Japan offers support for Ukraine’s economic recovery*, 15 września 2022, “NHK World”, <https://www3.nhk.or.jp/> (dostęp 30.09.2022).

5.2. Przykłady pomocy finansowej i rozwojowej na przykładzie JICA i Nippon Foundation

Jedną z kluczowych instytucji odpowiedzialnych za rozdysponowanie pomocy rozwojowej dla Ukrainy jest Japońska Organizacja Współpracy Międzynarodowej (JICA). W ramach Polityki Pomocy Krajowej dla Ukrainy, JICA kontynuuje dotychczasowe programy wsparcia takie jak współpraca techniczna i pożyczki rozwojowe. JICA prowadzi działania w trzech obszarach:

- 1) Wspieranie stabilności gospodarczej,
- 2) Poprawa życia ludzi i środowiska naturalnego,
- 3) Promowanie autonomicznego zarządzania i wewnętrznego pojednania¹⁴.

Ze względu na charakter działalności JICA, która wspiera finansowo głównie państwa rozwijające się, organizacja koncentruje swoje wsparcie na terenie Ukrainy i Mołdawii, która – jak wspomniano – dotkliwie odczuła efekty przyjęcia dużej liczby uciekinierów. Już w marcu 2022 roku JICA wysłała do Mołdawii zespół badawczy, którego celem była ocena potrzeb w zakresie „pomocy humanitarnej i medycznej” w Ukrainie i państwach sąsiadujących¹⁵. W listopadzie 2022 roku JICA podpisała z rządem Mołdawii umowę o przyznaniu dotacji na realizację programu wzmocnienia systemu medycznego, który jest obciążony z powodu przyjęcia dużej liczby ukraińskich uciekinierów¹⁶.

Z kolei w maju 2022 roku JICA podpisała z Ukrainą umowę o Oficjalnej Pomocy Rozwojowej, przekazując 13 mld jenów japońskich pożyczki na wsparcie ukraińskiej stabilności gospodarczej. Celem pożyczki jest wsparcie reform ukraińskiej polityki gospodarczej, które obejmują wspieranie instytucji demonopolizacyjnych i antykorupcyjnych, wzmocnienie rynków gruntów i kredytów oraz wzmocnienie sieci bezpieczeństwa socjalnego¹⁷. W czerwcu zaoferowano Ukrainie dodatkowe 65 mld jenów na stabilizację ukraińskiej gospodarki¹⁸. Łącznie JICA wesprze Ukrainę środkami rozwojowymi wielkości 78 mld jenów, czyli około 600 mln USD.

Fundacja Nippon, która pomaga osobom przesiedlonym przyjeżdżającym do Japonii, zaangażowała się także w realizację projektów na terenie Ukrainy i państw sąsiadujących. Jedną z kluczowych inicjatyw jest pomoc dla 2,7 mln osób z niepełnosprawnościami dotkniętych konfliktem. Dlatego też Fundacja Nippon nawiązała współpracę z wyspecjalizowaną organizacją Access Israel, która została założona w 1999 roku i zajmuje się promowaniem dostępności i integracji osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych¹⁹.

Pomoc dla osób z niepełnosprawnościami została podzielona na dwa filary. Po pierwsze, fundacja prześle izraelskiej organizacji pozarządowej Access Israel 290 mln jenów (2,23 mln USD), aby wesprzeć jej działania mające na celu pomoc Ukraincom z niepełnosprawnościami, którzy nie byli w stanie uciec ze swojej rozdartej wojną ojczyzny²⁰. Trwają uzgodnienia dotyczące 10 pojazdów, które Access Israel wykorzysta do ewakuacji osób niepełnosprawnych z Ukrainy. Organizacja dostarcza również leki, ubrania i inne przedmioty codziennego użytku tym osobom z niepełnosprawnościami, które nie mogą fizycznie uciec z kraju. Ponadto zapewnimy tymczasowe schronienie i wsparcie w codziennym życiu Ukraincom z niepełnosprawnościami, którzy ewakuowali się do krajów sąsiednich, w tym Polski, Rumunii, Austrii, Mołdawii i Słowacji²¹.

Po drugie, fundacja przedstawiła plan wysłania 105 japońskich studentów-wolontariuszy do krajów sąsiadujących z Ukrainą, by wspierali niepełnosprawnych Ukrainców, którzy uciekli z kraju, poprzez dystrybucję środków medycznych, żywności i innych artykułów, zarządzanie dostawami pomocy i rozpowszechnianie informacji. Wolontariusze będą pracować w Krakowie, a następnie w Wiedniu i innych miejscach, w których mieszka duża liczba ukraińskich uciekinierów. Zostaną wysłani w siedmiu grupach, każda składająca się z 15 wolontariuszy, na około dwa tygodnie od

¹⁴ JICA, <https://www.jica.go.jp/ukraine/english/index.html> (dostęp: 10.11.2022).

¹⁵ JICA, 18 marca 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2021/20220318_10e.html (dostęp: 10.11.2022).

¹⁶ JICA, 16 listopada 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20221116_41.html (dostęp: 20.11.2022).

¹⁷ JICA, 16 maja 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20220516_11e.html (dostęp: 10.11.2022).

¹⁸ JICA, 20 czerwca 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20220620_10e.html (dostęp: 10.11.2022).

¹⁹ Yohei Sasakawa Blog, <https://blog.canpan.info/yoheisasakawa/archive/519> (dostęp: 10.11.2022).

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

teraz do października. Pierwsza grupa wyjechała do Polski 30 maja 2022 roku. Żaden z wolontariuszy nie wjedzie jednak na Ukrainę zgodnie z zaleceniem japońskiego MSZ-u, które podniosło alert podróżny dla tego europejskiego kraju do najwyższego, 4 poziomu, wzywając wszystkich obywateli Japonii do unikania podróży tam „niezależnie od celu”. Fundacja przeznaczyła około 120 mln jenów (około 900 tys. USD) na koszty ich podróży i zakwaterowania²².

5.3. Wsparcie biznesu i sektora prywatnego

W pomoc osobom przesiedlonym zaangażowało się także wiele japońskich firm oraz organizacji reprezentujących sektor prywatny. Pierwsze deklaracje pomocy padły ze strony firm prowadzących działalność na terenie Ukrainy. W styczniu 2022 roku w Ukrainie działało 57 japońskich firm. Około połowa z nich to producenci samochodów i inni wytwórcy. Znaczna część japońskich przedsiębiorstw od początku 2022 roku rozpoczęła proces ograniczania działalności na terenie kraju i przenoszenia zagranicznych pracowników. Niektóre z nich oferowały pomoc w przeniesieniu członków rodzin ukraińskich poza granice. Japońska korporacja Hitachi przygotowała plany ewakuacji dla około 7200 pracowników przebywających na terenie Ukrainy. Spółka zależna Hitachi Global Logic z siedzibą w USA posiada w Ukrainie pięć oddziałów, w których zatrudniała 7200 inżynierów. Hitachi podjęło kroki mające na celu przeniesienie pracowników i członków ich rodzin, w większości obywateli Ukrainy, na tereny Niemiec, Polski i innych krajów sąsiadujących²³.

Tabela 9. Przykłady wsparcia ze strony japońskiego biznesu

	Nazwa firmy	Wartość pomocy	Rodzaj pomocy i przeznaczenie
1.	Hitachi, Global Logic	brak danych	Pomoc w przeniesieniu pracowników i ich rodzin z Ukrainy do państw sąsiadujących.
2.	Nippon Foundation NGO	2,5 mln USD	Wsparcie ewakuacji osób niepełnosprawnych z Ukrainy do krajów sąsiednich, zapewnienie pojazdów i schronienia (współpraca z organizacją Access Israel) ^{a)} .
4.	Nippon Foundation NGO	brak danych	Plan wysłania 105 japońskich studentów-wolontariuszy do krajów sąsiadujących z Ukrainą. Studenci mają zapewnić wsparcie dla osób niepełnosprawnych przebywających na terenie krajów sąsiadujących ^{b)} .
6.	Fast Retailing (Uniqlo)	10 mln USD	Dostawa ubrań dla ewakuowanych oraz przekazanie 10 mln USD na rzecz UNHCR ^{c)} .
7.	Rakuten Group	8,6 mln USD	Uruchomienie internetowej zbiórki pieniędzy dla osób ewakuowanych. Wsparcie w zakresie dostaw żywności i ochrony dzieci. Współpraca z rządem ukraińskim i UNICEF Japan ^{d)} .
8.	Japońska Federacja Biznesu (Nippon Keidanren)	brak danych	Apel do przedstawicieli japońskiego biznesu o wsparcie programów pomocowych kierowanych do osób ewakuowanych z Ukrainy.

^{a)} Nippon Foundation (2022d), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220427-70492.html> (dostęp: 23.09.2022).

^{b)} Nippon Foundation Volunteer Center, <https://vokatsu.jp/event/1650261308357x81780936062560800> (23.09.2022).

^{c)} *Ibidem*.

^{d)} Rakuten, https://global.rakuten.com/corp/donation/ukraine202202_en/closed_en.html (dostęp: 20.08.2022).

Źródło: opracowanie własne.

²² *Ibidem*.

²³ Hitachi prepares Ukraine evacuation of 7,200 employees, "Nikkei Asia", 25 lutego 2022, https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Hitachi-prepares-Ukraine-evacuation-of-7-200-employees?del_type=4&pub_date=20220225090000&seq_num=2 (dostęp: 2.09.2022).

Wiele japońskich firm i organizacji uruchomiło własne zbiórki pieniędzy i darów, które zostały wysłane do Ukrainy lub państw sąsiadujących. Znaczna część biznesu korzystała ze wsparcia wyspecjalizowanych organizacji pomocowych takich jak UNICEF, UNHCR lub japońskich i ukraińskich organizacji pozarządowych. Poniżej znajduje się zestawienie akcji wsparcia uruchomionych przez wybrane japońskie firmy.

5.4. Organizacje pozarządowe

Wśród organizacji pozarządowych zaangażowanych w pomoc dla uchodźców z Ukrainy należy wymienić założoną w 2008 roku inicjatywę Japan Platform (JPF). Jest to międzynarodowa organizacja „zajmująca się pomocą humanitarną w sytuacjach kryzysowych, która oferuje najbardziej efektywną i szybką pomoc w odpowiedzi na wydarzenia na świecie, skupiając się na kwestiach uchodźców i katastrof naturalnych”²⁴. JPF opiera swoją działalność na trójstronnej współpracy organizacji pozarządowych, biznesu i japońskiego rządu. Podstawą działalności jest wsparcie ponad 40 stowarzyszonych organizacji pozarządowych. Służy ona jako organizacja pośrednicząca, wspierając działalność japońskich organizacji pozarządowych, które nie mają wystarczających możliwości, aby samodzielnie udzielać szybkiej i kompleksowej pomocy w kraju i za granicą. JPF jest doświadczoną platformą, która dostarczyła pomoc humanitarną do 55 krajów, realizując ponad 1800 projektów o łącznej wartości przekraczającej 500 mln USD²⁵.

W dniu 14 marca 2022 roku Japan Platform podjęła decyzję o rozszerzeniu pomocy humanitarnej dla Ukrainy w odpowiedzi na rosnącą liczbę osób przesiedlonych. Podstawą finansowania działalności JPF była decyzja japońskiego rządu o przekazaniu 100 mln USD w ramach projektu Nadzwyczajnej pomocy humanitarnej w Ukrainie i w krajach sąsiednich²⁶. JPF otrzymała 14,1 mln USD, które mają zostać rozdysponowane wśród zaangażowanych organizacji pozarządowych. Dodatkowo JPF planuje pozyskanie dodatkowych 4 mln USD ze środków prywatnych. W marcu Shibata Yuko, Dyrektor Departamentu Reagowania Kryzysowego JPF dokonała wstępnej oceny potrzeb osób uciekających z Ukrainy do państw sąsiadujących i wystosowała apel o pomoc do japońskich obywateli²⁷. Japan Platform wchodzi w skład szerszej inicjatywy Emergency Appeals Alliance, skupiającej 13 organizacji pozarządowych z Japonii, Europy i Kanady. W marcu 2022 roku członkowie EAA zebrali ponad 500 mln euro na rzecz pomocy humanitarnej w Ukrainie²⁸.

JPF planuje mobilizację 14 japońskich organizacji pozarządowych, które będą prowadzić działalność na terenie Ukrainy, Polski, Słowacji, Węgier, Mołdawii i Rumunii²⁹. W poniższej tabeli przedstawiono przykłady dotychczasowych projektów uruchomionych przez tę organizację.

Badania potrzeb przeprowadzone w początkowej fazie konfliktu wskazały na brak leków, artykułów spożywczych, paliwa oraz produktów podstawowej potrzeby. Przedstawiciele japońskich NGOów na terenie Polski i Ukrainy informowali również o problemach z dostępem do podstawowej opieki zdrowotnej³⁰. Lokalne grupy wsparcia prowadzą działania mające na celu dostarczenie zaopatrzenia pozyskanego w innym miejscu.

²⁴ Japan Platform (2022a), <https://www.japanplatform.org/E/about/> (dostęp: 20.08.2022).

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Japan Platform (2022b), <https://www.japanplatform.org/E/programs/ukraine2022.html> (dostęp: 20.08.2022).

²⁷ Y. Shibata, *Ukuraina no jindō kiki de watashitachi ni dekiru koto 260 man nin ga tasoku ni. Kokunai no jōkyō mo shinkoku* [What we can do in the humanitarian crisis in Ukraine – 2.6 million people in other countries. Domestic situation is serious], „Ronza”, 15 marca 2022, <https://webronza.asahi.com/politics/articles/2022031400004.html?page=3> (dostęp: 10.08.2022).

²⁸ Emergency Appeals Alliance, <https://www.emergency-appeals-alliance.org/press-release-aaa-members-raise-over-e500-million-for-ukraine/> (dostęp: 15.08.2022).

²⁹ Japan Platform (2022b), <https://www.japanplatform.org/E/programs/ukraine2022.html> (dostęp: 20.08.2022).

³⁰ Teller Report, <https://www.tellerreport.com/news/2022-03-04-ngo-staff-%22insufficient-medical-supplies-in-ukraine-need-financial-support%22.B1ULY8kbq.html> (dostęp: 10.11.2022).

Tabela 10. Przykłady inicjatyw pomocowych zorganizowane przez japońskie NGO

	Rodzaj pomocy i przeznaczenie	Organizacja odpowiedzialna
Marzec 2022	Monitorowanie napływu uchodźców w Polsce, Mołdawii i Rumunii	JPF
	Rozpoczęcie zbiórki pieniędzy na rzecz osób uchodźców z Ukrainy	JPF
	Uruchomienie kampanii crowdfundingowej „Ukraine Humanitarian Crisis 2022”	JPF
	Dostarczenie materiałów medycznych do około 20 placówek w Kijowie.	Peace Winds Japan
	Uruchomienie zbiórki pomocy dla Ukrainy. Przygotowanie do wysłania wolontariuszy do Ukrainy i państw sąsiadujących ^{a)} .	Association for Aid and Relief, Japan
	Nawiązanie współpracy z katolickim klasztorem w Polsce, w zakresie transportu doraźnej pomocy. Dostawa żywności i środków medycznych ^{b)} .	Association for Aid and Relief, Japan
	Dostarczanie posiłków dla ukraińskich uchodźców w Mołdawii ^{c)} .	Association for Aid and Relief, Japan
Kwiecień 2022	Ocena potrzeb osób przesiedlonych we wschodnich i północnych regionach Rumunii	Good Neighbors Japan
	Wsparcie pracy punktu przyjmowania ewakuowanych na dworcu północnym w Bukareszcie	JPF
	Badanie stanu pomocy w północnej Rumunii i innych obszarach w pobliżu granicy z Ukrainą	Good Neighbors Japan
	Zapewnienie opieki medycznej, otwarcie kliniki dla osób przesiedlonych w Mołdawii	Peace Winds Japan
Maj 2022	Dostarczanie leków i materiałów medycznych w trzech zachodnich regionach Ukrainy (wsparcie 11 szpitali ukraińskich)	NGO IVY
	Dystrybucja żywności i artykułów pierwszej potrzeby wśród ukraińskich uchodźców w Mołdawii, wsparcie dla ponad 3500 przesiedlonych w Kiszyniowie	AAR Japan, Peace Winds Japan
	Dostarczanie posiłków i artykułów pierwszej potrzeby na dworcu głównym w Krakowie. Organizacja zbiórki pieniędzy na rzecz wsparcia ukraińskich uchodźców.	Fundacja Fukudenkai ^{d)}
Czerwiec 2022	Wsparcie systemu opieki zdrowotnej w Mołdawii obejmujące przysłanie trzech lekarzy z Japonii, badania i pomoc dla 282 pacjentów.	Peace Winds Japan
	Ewaluacja potrzeb ukraińskich szpitali.	NGO IVY
	Próba wznowienia dostaw leków dla ludności poszkodowanej w wyniku katastrofy w Czarnobylu ^{e)} .	Japan's Chernobyl Children's Fund
Sierpień 2022	Organizacja miejsc do nauki dla dzieci z rodzin wysiedlonych w Mołdawii. Inicjatywa realizowana we współpracy z lokalną organizacją Phoenix.	Peace Winds Japan
	Wsparcie dla osób niepełnosprawnych przebywających na terenie Ukrainy. Współpraca z lokalną organizacją Djerla.	AAR Japan
Wrzesień 2022	Wysłanie personelu medycznego dla centrum pomocy osobom uchodźcom z Ukrainy na Węgrzech (od marca 2022) ^{f)} .	Organizacja Lekarzy Azjatyckich AMDA-TICO
Październik 2022	Bony zakupowe dla 2000 ukraińskich uchodźców mieszkających w Krakowie o wartości 500 zł.	Fundacja Fukudenkai ^{g)}

a) AAR Japan (2022a), *AAR launches emergency support for Ukrainian refugees*, 1 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/195/> (dostęp: 21.09.2022).

b) AAR Japan (2022b), *AAR Relief Supplies Arrive in Ukraine*, 15 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/279/> (dostęp: 21.09.2022).

c) AAR Japan (2022c), *Hot Meals for Ukrainian Refugees: Food Aid Begins in Moldova*, 22 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/287/> (dostęp: 21.09.2022).

d) SDU (2022), *Fundacja Fukudenkai pomaga Ukrainie*, 31 maja 2022, <http://sdu.malopolska.pl/fundacja-fukudenkai-pomaga-ukrainie/> (dostęp: 10.11.2022).

e) Japan's Chernobyl Children's Fund (2022), <https://rrwrw.com/index.php/2022/06/03/japan-ngo-in-quest-to-get-drugs-to-ukraine/> (dostęp: 10.08.2022).

f) AMDA (2022), *AMDA Emergency Relief #34: Crisis in Ukraine*, 28 września 2022, <https://reliefweb.int/report/hungary/amda-emergency-relief-34-crisis-ukraine-27-september-2022> (dostęp: 15.11.2022).

g) Kraków, *Rozdano pierwsze bony japońskiej fundacji Fukudenkai dla ukraińskich uchodźców w Krakowie*, 21 października 2022, https://www.krakow.pl/otwarty_na_swiat/zobacz_takze/264178,105,komunikat,rozdano_pierwsze_bony_japonskiej_fundacji_fukudenkai_dla_ukrainskich_uchodzcow_w_krakowie.html (dostęp: 10.11.2022).

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze strony JPF i innych organizacji pomocowych: <https://www.japanplatform.org/E/programs/ukraine2022.html> (dostęp: 20.08.2022)

Kolejnym problemem zgłaszanym przez japońskie NGO były trudności z bezpiecznym transportem i wysłaniem wolontariuszy na terytorium Ukrainy. Przez długi czas grupy pomocowe „nie były w stanie wjechać na Ukrainę z powodu walk w różnych częściach kraju, ani uzyskać informacji, jakie dostawy są potrzebne”³¹. Utrudnione było także uzyskanie informacji o bieżących potrzebach osób dotkniętych konfliktem. Przedstawiciele NGO udawali się do ukraińskiej strefy przygranicznej w Polsce i Mołdawii, aby porozmawiać z cywilami uciekającymi z kraju w celu oceny sytuacji³².

Z powodów proceduralnych i logistycznych wysłanie konkretnych leków do Ukrainy było utrudnione. Dlatego też japońskie NGO podjęły decyzję o dostarczeniu głównie środków finansowych³³. Wsparcie medyczne wymaga najczęściej nawiązania współpracy z lokalnymi organizacjami działającymi w Ukrainie. Przykładem takiej współpracy jest wspólna inicjatywa japońskiej organizacji Peace Winds Japan oraz ukraińskiej organizacji zrzeszającej pacjentów 100% Life. Obie instytucje podpisały memorandum o współpracy w zakresie dostaw leków do ukraińskich szpitali, których celem jest zaspokojenie potrzeb osób poszkodowanych w wyniku działań wojennych³⁴.

5.5. Działania pomocowe i informacyjne japońskich ambasad

Jednym z istotnych podmiotów organizujących pomoc dla uchodźców są japońskie placówki dyplomatyczne działające na terenie państw sąsiadujących z Ukrainą. Na potrzebę tego raportu przeanalizowano działalność placówek na terenie Polski, Węgier, Słowacji i Mołdawii. Działalność ambasad można podzielić na następujące kategorie:

- 1) Informowanie o inicjatywach pomocowych i zbiórkach.
- 2) Rola pośrednika w organizacji działań pomocowych w Ukrainie i w państwach sąsiadujących przy rozdysponowaniu pomocy płynącej ze strony niezależnych organizacji japońskich.
- 3) Prowadzenie lokalnych konsultacji i wizyt na szczeblu lokalnym, parlamentarnym i rządowym.
- 4) Zaangażowanie w lokalne inicjatywy pomocowe (wizyty w szkołach, organizacja warsztatów, rozdawanie pomocy, organizacja imprez kulturalnych itp.).
- 5) Udział w dyskusji oraz działania opiniotwórcze i informacyjne dotyczące sytuacji w Ukrainie oraz potrzeb osób uciekających przed konfliktem.

Przykłady działań podejmowanych przez japońskie ambasady w poszczególnych krajach niosących pomoc ukraińskim uchodźcom przedstawia tabela 11.

³¹ I. Yuto, *Japanese aid groups struggling to provide support to Ukrainians*, 15 marca 2022, <https://asianews.network/japanese-aid-groups-struggling-to-provide-support-to-ukrainians/> (dostęp: 15.11.2022).

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*.

³⁴ 100% Life, <https://network.org.ua/en/100-life-signed-a-memorandum-with-peace-winds-japan-to-launch-a-project-to-supply-medicines-to-ukrainian-hospitals/> (dostęp: 15.11.2022).

Tabela 11. Przykłady działań realizowanych przez japońskie ambasady

Kraj	Miesiąc	Opis działalności
Mołdawia	listopad 2022	Organizacja serii koncertów charytatywnych „Solidarni Mołdawia” dla uciekinierów wojennych
Węgry	listopad 2022	Zbiórka charytatywna na rzecz Ukrainy
Węgry	październik 2022	Spotkanie z personelem medycznym organizacji AMDA działającymi na Węgrzech
Słowacja	wrzesień 2022	Informacja o japońskiej pomocy dla mołdawskich szpitali
Węgry	lipiec 2022	Spotkanie z przewodniczącym Europejskiego Biura ds. Zobowiązania Strategicznych i Partnerstwa Międzynarodowego Stowarzyszenia Organizacji Czerwonego Krzyża dotyczące sytuacji uciekinierów wojennych w Ukrainie
Węgry	kwiecień 2022	Spotkanie ambasadora z rodziną ukraińską, która otrzymała wizę na wyjazd do Japonii
Węgry	kwiecień 2022	Informacja o przekazaniu pomocy żywnościowej dla Ukrainy
Słowacja	kwiecień 2022	Wizyta ambasadora na Wschodniej Słowacji w centrum pomocy uciekinierom wojennym w Michalovcach
Słowacja	kwiecień 2022	Organizacja koncertu charytatywnego dla Ukrainy
Mołdawia	kwiecień 2022	Informacja na temat japońskich lekarzy działających na terenie Mołdawii
Słowacja	marzec 2022	Informacja o dostawie sprzętu dla Ukrainy przez Japońskie Siły Samoobrony
Słowacja	marzec 2022	Informacja o zbiórkach charytatywnych dla Ukrainy

Źródło: opracowanie własne na podstawie stron internetowych i mediów społecznościowych ambasad.

6. PODSUMOWANIE I REKOMENDACJE

6.1. Niejasna definicja uchodźców i ich postrzeganie w systemie prawnym

Japoński rząd bardzo szybko podjął decyzję o potępieniu rosyjskiej inwazji na Ukrainę i otworzył granice dla osób uciekających przed konfliktem. W japońskim systemie prawnym osoby uciekające przed wojną w Ukrainie nie mogą ubiegać się o status uchodźcy. Przyznanie uciekającym pośredniego statusu pozwoliło zminimalizować opór polityczny i społeczny, płynący ze środowisk sprzeciwiających się poluzowaniu polityki migracyjnej. W tym wymiarze japońska polityka migracyjna jest podobna do polityki przyjmowania uchodźców z Indochin w latach 1975–2005, w których do Japonii przybyło ponad 11 tys. osób, również określanych jako osoby przesiedlone lub ewakuowane. Pośredni status jest jednak rozwiązaniem połowicznym, które nie gwarantuje bezpiecznej przyszłości dla osób ewakuowanych z Ukrainy na terytorium Japonii. Badania przeprowadzone wśród przyjeżdżających pokazały, że ich znaczna część planuje pozostać w Japonii na dłużej. Podobną sytuację możemy zaobserwować w Polsce i innych państwach regionu EŚW. W porównaniu z państwami europejskimi, niejasny status prawny osób uciekających z Ukrainy powoduje silniejszą niepewność wśród osób przyjeżdżających oraz jest źródłem krytyki japońskiej polityki w tym zakresie. Dlatego też japoński rząd powinien podjąć działania zmierzające do uregulowania statusu osób przyjeżdżających z Ukrainy oraz wprowadzić regulacje powalające na ich długotrwały pobyt, podjęcie pracy i lepszą integrację.

6.2. Zaangażowanie rządu w proces przyjmowania i integracji osób uciekających z Ukrainy

Japoński rząd oferuje wsparcie finansowe, logistyczne i eksperckie w procesie sprowadzania osób uciekających przed konfliktem do Japonii. W rozdysponowanie rządowej pomocy są zaangażowane wybrane organizacje stowarzyszone i władze lokalne. Podobnie jak w przypadku państw, większość odpowiedzialności za utrzymanie, zakwaterowanie i integrację osób ewakuowanych spada na barki władz lokalnych. Sygnały płynące ze strony samych władz lokalnych, ale także i osób prywatnych przyjmujących Ukraińców wskazują, że pomoc ze strony rządu jest w niektórych przypadkach niewystarczająca. Japoński rząd powinien rozszerzyć politykę wsparcia dla osób przyjeżdżających oraz podjąć działania zmierzające do lepszej koordynacji polityki wsparcia z władzami lokalnymi oraz z podmiotami oferującymi bezpośrednio wsparcie dla przyjeżdżających.

6.3. Odpowiedź na potrzeby osób przyjeżdżających

Jednym z największych wyzwań stojących przed państwami przyjmującymi jest zapewnienie dostępu do mieszkalnictwa. W pierwszym okresie kryzysu wielu Polaków oferowało swoje mieszkania i domy dla uciekinierów. Także samorządy i organizacje społeczne przygotowały miejsca zbiorowego zakwaterowania w akademikach, schroniskach czy halach sportowych. Kwestia dostępności tanich lokali mieszkalnych, będących podstawowym warunkiem stabilizacji życiowej, pozostaje jednak nierozwiązana. Dotyczy to zwłaszcza dużych miast gdzie potrzeby tak ze strony dotychczasowych, jak i nowych (ukraińskich) mieszkańców są szczególnie duże. Podobną sytuację można zaobserwować w Japonii. Stosunkowo niewielka liczba osób, które przyjechały do Japonii znalazła mieszkania dzięki wsparciu ze strony członków rodziny, samorządów lokalnych.

Wstępne badania przeprowadzone na terenie państw UE wskazują, że sytuacja uciekinierów z Ukrainy na rynku pracy jest względnie dobra. W Polsce, pomimo spodziewanej recesji, utrzymuje się duży popyt na pracę cudzoziemców. Polska jest atrakcyjna dla pracowników z Ukrainy, którzy dotąd stanowili największą grupę cudzoziemców podejmujących pracę. W Japonii od kilku lat stopa bezrobocia utrzymuje się na rekordowo niskich poziomach. Niestety dla wielu Ukraińców przyjeżdżających do Japonii znalezienie pracy, która pozwoliłaby na swobodne funkcjonowanie jest jednym z najtrudniejszych wyzwań, głównie ze względu na barierę językową i wysokie koszty utrzymania.

Kolejnym z wyzwań dla integracji uciekinierów wojennych jest zapewnienie dostępu do edukacji wśród dzieci i młodzieży. Podobnie jak w przypadku państw UE większość japońskich dzieci przyjeżdżających do Japonii może mieć problem z podjęciem edukacji w szkołach, wybierając zdalne nauczanie oferowane przez ukraińskie szkoły. Doświadczenia płynące z Polski pokazują, że szkoły (i finansujące je samorządy) zostały w dużej mierze pozostawione bez wsparcia metodycznego i organizacyjnego od władz centralnych. Często to dzięki wsparciu lokalnych NGOów i nauczycieli z Ukrainy, którzy uciekli do Polski udało się właściwie zorganizować zajęcia dla ukraińskich dzieci. Ze względu na znacznie mniejszą liczbę uciekinierów wojennych przebywających w Japonii włączenie ukraińskich dzieci w japoński system edukacji przy wsparciu ze strony instytucji lokalnych i samorządowych nie powinno stanowić większego problemu. W dłuższej perspektywie, zapewnienie skutecznego systemu edukacji integracji dzieci i młodzieży, który pozwoli im na swobodne funkcjonowanie wśród rówieśników oraz kontynuowanie edukacji na wyższych szczeblach może okazać się poważnym wyzwaniem, na które zwracają uwagę sami przyjeżdżający.

Pilotażowe analizy potrzeb przeprowadzone wśród osób przyjeżdżających pokazały, że znaczna liczba osób uciekających z Ukrainy potrzebuje wsparcia w obszarach takich jak: pomoc w znalezieniu zatrudnienia, zapewnienie dostępu do systemu opieki zdrowotnej, dostępu do edukacji oraz wsparcia w zakresie komunikacji i integracji ze społecznością lokalną. Japoński rząd i organizacje pomocowe oferują ograniczone wsparcie we wszystkich tych obszarach, lecz w wielu przypadkach może być ono niewystarczające. Co ciekawe, wśród licznych ofert wsparcia płynących ze strony podmiotów prywatnych i biznesu pojawiło się wiele ciekawych projektów pomocy, które mogą stanowić doskonałe uzupełnienie programu pomocy rządowej. Dlatego też japoński rząd powinien wykorzystać potencjał płynący ze strony inicjatyw biznesowych oraz doświadczenia państw europejskich przyjmujących największą liczbę uchodźców. Organizacja wspólnych szkoleń, seminariów, spotkań i innych inicjatyw informacyjnych może przyczynić się do rozpowszechnienia dobrych praktyk i dostępnych rozwiązań oferujących wsparcie dla osób uciekających przed konfliktem. Dla zwiększenia stopy zatrudnienia ważne będzie zwiększenie dostępności usług instytucji opiekuńczych i edukacyjnych (żłobki, przedszkola) dla Ukraińców, gdyż podobnie jak w przypadku państw UE większość w grupie osób przyjeżdżających stanowią kobiety, często wychowujące małe dzieci.

6.4. Pomoc finansowa i humanitarna dla Ukrainy i ukraińskich uchodźców wojennych przebywających poza Japonią

Japonia przekazuje pomoc finansową i humanitarną dla Ukrainy głównie za pomocą wyspecjalizowanych organizacji pomocowych działających w ramach ONZ, rządowych wyspecjalizowanych organizacji pomocowych (Nippon Foundation, JICA) oraz japońskich organizacji pozarządowych zrzeszonych w ramach Japan Platform. Największą przeszkodą w działalności organizacji pozarządowych są problemy z organizacją dostaw leków i produktów pierwszej potrzeby w związku z prowadzonymi działaniami wojennymi. Dlatego też japońskie organizacje powinny rozwijać relacje z lokalnymi organizacjami działającymi na terenie Ukrainy i państw z nią sąsiadujących. W tym zakresie warto zwrócić uwagę na kluczową rolę japońskich ambasad, które oprócz informowania o japońskim zaangażowaniu w pomoc dla osób ewakuowanych pełnią rolę lokalnych jednostek organizujących działania pomocowe na obszarach dotkniętych kryzysem. Utrzymywanie kontaktów z przedstawicielami władz lokalnych, tak jak ma to miejsce w przypadku Ambasady Japonii w Polsce, powinno zostać włączone do stałych działań pomocowych japońskich placówek dyplomatycznych.

6.5. Rozwijanie współpracy z władzami lokalnymi oraz rządami państw sąsiadujących z Ukrainą

Dalsza pomoc dla migrantów przymusowych z Ukrainy przebywających na terenie UE wymaga nie tylko podtrzymania zaangażowania samorządów i władz centralnych (przy dalszym wsparciu ze strony społecznej), ale i koordynacji działań ze strony odpowiednich instytucji w Ukrainie. Polski rząd od początku kryzysu podejmuje rozmowy z władzami Unii Europejskiej i innych państw na rzecz większego wsparcia finansowo-organizacyjnego dla przebywających w Polsce Ukraińców i ewentualnego ich rozlokowania w innych krajach. Japoński rząd bardzo szybko rozpoczął szereg działań mających na celu koordynację działań pomocowych z rządami państw sąsiadujących z Ukrainą. W tym obszarze kluczowa była wizyta japońskiego ministra spraw zagranicznych w ośrodku przyjmowania uchodźców wojennych w Medyce. Jednocześnie japońskie ambasady organizują spotkania z przedstawicielami władz lokalnych, których celem jest lepsza koordynacja działań pomocowych oraz badanie potrzeb na szczeblu lokalnym. W tym kontekście kluczowe jest kontynuowanie prowadzonych już działań, które mają na celu prowadzenie konsultacji pomiędzy pracownikami ambasad a władzami lokalnymi i instytucjami pomocowymi działającymi na miejscu.

BIBLIOGRAFIA

- 100% Life, <https://network.org.ua/en/100-life-signed-a-memorandum-with-peace-winds-japan-to-launch-a-project-to-supply-medicines-to-ukrainian-hospitals/> (dostęp: 15.11.2022).
- AAR Japan (2022a), *AAR launches emergency support for Ukrainian refugees*, 1 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/195/> (dostęp: 21.09.2022).
- AAR Japan (2022b), *AAR Relief Supplies Arrive in Ukraine*, 15 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/279/> (dostęp: 21.09.2022).
- AAR Japan (2022c), *Hot Meals for Ukrainian Refugees: Food Aid Begins in Moldova*, 22 marca 2022, <https://aarjapan.gr.jp/en/blog/287/> (dostęp: 21.09.2022).
- Ambasador Japonii z roboczą wizytą w Krakowie, https://www.krakow.pl/otwarty_na_swiat/aktualnosci/263411,62,komunikat,ambasador_japonii_z_robocza_wizyta_w_krakowie.html (dostęp: 15.11.2022).
- AMDA (2022), *AMDA Emergency Relief #34: Crisis in Ukraine*, 28 września 2022, <https://reliefweb.int/report/hungary/amda-emergency-relief-34-crisis-ukraine-27-september-2022> (dostęp: 15.11.2022).
- Drabczuk M. (2022), *Kryzys humanitarny na Ukrainie*, „Komentarze IeŚ”, nr 557 (69), <https://ies.lublin.pl/komentarze/kryzys-humanitarny-na-ukrainie/> (dostęp: 25.11.2022).
- Duszczek M., Kaczmarczyk P. (2022), *Wojna i migracja: napływ uchodźców wojennych z Ukrainy i możliwe scenariusze na przyszłość*, „Spotlight CMR”, nr 4 (39), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/04/Spotlight-APRIL-2022-PL.pdf> (dostęp: 25.11.2022).
- Emergency Appeals Alliance, <https://www.emergency-appeals-alliance.org/press-release-eea-members-raise-over-e500-million-for-ukraine/> (dostęp: 15.08.2022).
- Frontex (2022), *Frontex. News Release*, <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/> (dostęp: 25.11.2022).
- Fukuoka-based NPO offering free consultations, housing help for Ukrainian refugees, „Mainichi Shimbun”, 12.03.2022, <https://mainichi.jp/english/articles/20220311/p2a/00m/0na/026000c> (dostęp: 23.08.2022).
- Gońda M. (2021), *Waiting for immigration to come. The case of Lodz*, „Studia Migracyjne-Przegląd Polonijny”, nr 3 (181), s. 293–317, [https://www.ejournals.eu/Studia-Migracyjne/2021-\(XLVII\)/3\(181\)/art/20977/](https://www.ejournals.eu/Studia-Migracyjne/2021-(XLVII)/3(181)/art/20977/) (dostęp: 25.11.2022).
- Gońda M., Kałuża-Kopias D. (2023), *Plany pobytowe obywateli Ukrainy w Łodzi. Wybrane wyniki badań*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 2(20), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/Jednostki/Centrum_Studiow_Migracyjnych/biuletyny/CSM_UE_Biuletyn_2023_2.pdf (dostęp: 25.05.2023).
- Grissler J. G. (2022), *How the War in Ukraine Could Change Japan's Refugee Policies*, „The Diplomat”, 1 lipca 2022, <https://thediplomat.com/2022/07/how-the-war-in-ukraine-could-change-japans-refugee-policies/> (dostęp: 20.08.2022).
- Hitachi prepares Ukraine evacuation of 7,200 employees, „Nikkei Asia”, 25 lutego 2022, https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Hitachi-prepares-Ukraine-evacuation-of-7-200-employees?del_type=4&pub_date=20220225090000&seq_num=2 (dostęp: 2.09.2022).
- Imahashi R. (2022), *Japan Inc. steps up fast to offer support to Ukraine refugees*, „Nikkei Asia”, 5 marca 2022, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Japan-Inc.-steps-up-fast-to-offer-support-to-Ukraine-refugees> (dostęp: 20.08.2022).
- International Social Service Japan, <https://www.issj.org/refugees/about> (dostęp: 10.08.2022).
- Internetowy System Aktów Prawnych, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000583> (dostęp: 25.11.2022).
- ISA, <https://www.moj.go.jp/isa/content/001372859.pdf> (dostęp: 5.10.2022).
- Japan accepts 8 Ukrainians displaced by Russian invasion, „Kyodo News”, 8 marca 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/03/002be5a1fdd6-japan-accepts-8-people-displaced-by-russian-invasion-of-ukraine.html> (dostęp: 10.08.2022).
- Japan accepts 47 refugees in 2020 as applicants fall by 60% due to pandemic, „Nippon.com”, 30 kwietnia 2021, <https://www.nippon.com/en/japan-data/h00991/> (dostęp: 9.12.2022).
- Japan foreign minister brings back 20 Ukraine evacuees, „Nikkei Asia”, 5 kwietnia 2022, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Japan-foreign-minister-brings-back-20-Ukraine-evacuees> (dostęp: 20.08.2022).
- Japan locals eager to help Ukrainian evacuees, nearly 900 offers made, „Kyodo News”, 9 kwietnia 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/04/667b665bea1c-japan-locals-eager-to-help-ukrainian-evacuees-over-700-offers-made.html> (dostęp: 20.08.2022).
- Japan offers support for Ukraine's economic recovery, 15 września 2022, „NHK World”, <https://www3.nhk.or.jp/> (dostęp: 30.09.2022).
- Japan plans to establish 'quasi-refugee' system as war in Ukraine adds urgency, „Japan Times”, 7 kwietnia 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/04/07/national/quasi-refugee-law/> (dostęp: 15.08.2022).
- Japan Platform (2022a), <https://www.japanplatform.org/E/about/> (dostęp: 20.08.2022).

- Japan Platform (2022b), <https://www.japanplatform.org/E/programs/ukraine2022.html> (dostęp: 20.08.2022).
- Japan's Chernobyl Children's Fund (2022), <https://rrwrw.com/index.php/2022/06/03/japan-ngo-in-quest-to-get-drugs-to-ukraine/> (dostęp: 10.08.2022).
- Japan's refugee system on trial: Treatment of Ukrainians belies refugee protection principles, "Nippon.com" 26 sierpnia 2022, <https://www.nippon.com/en/in-depth/d00823/> (dostęp: 30.08.2022).
- Japan's support for Ukrainian evacuees comes in many forms, "The Asahi Shimbun", 6 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14591696> (dostęp: 16.08.2022).
- Japan to provide additional \$300 million to help Ukraine, "Kyodo News", 19 maja 2022, <https://english.kyodonews.net/news/2022/05/734e7ade5a99-japan-to-provide-additional-300-million-to-help-ukraine.html> (dostęp: 12.08.2022).
- Jaroszewicz M., Krępa M., Nowosielski M., Pachocka M., Wach D. (2022), *Agresja rosyjska na Ukrainę i migracja przymusowa: rola Polski w pierwszych dniach kryzysu*, „Spotlight CMR”, nr 3 (37), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/03/Spotlight-Wydanie-Specjalne-2022.pdf> (dostęp: 25.11.2022).
- JICA, 16 maja 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20220516_11e.html (dostęp: 10.11.2022).
- JICA, 16 listopada 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20221116_41.html (dostęp: 20.11.2022).
- JICA, 18 marca 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2021/20220318_10e.html (dostęp: 10.11.2022).
- JICA, 20 czerwca 2022, https://www.jica.go.jp/english/news/press/2022/20220620_10e.html (dostęp: 10.11.2022).
- JICA, <https://www.jica.go.jp/ukraine/english/index.html> (dostęp: 10.11.2022).
- Kawashukuda M. (2022), *Assistance to displaced Ukrainians provided by Japanese companies*, <https://zenbird.media/assistance-to-displaced-ukrainians-provided-by-japanese-companies/> (dostęp: 20.08.2022).
- Kishida pledges more aid after Ukraine's appeal for help, "The Asahi Shimbun", 24 marca 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14580731> (dostęp: 20.08.2022).
- Kraków, *Rozdano pierwsze bony japońskiej fundacji Fukudenkai dla ukraińskich uchodźców w Krakowie*, 21 października 2022, https://www.krakow.pl/otwarty_na_swiat/zobacz_takze/264178,105,komunikat,rozdano_pierwsze_bony_japonskiej_fundacji_fukudenkai_dla_ukrainskich_uchodzcow_w_krakowie.html (dostęp: 10.11.2022).
- Kucharska G. (2022), *Polska wobec wyzwania, jakim jest masowy przyjazd uciekinierów wojennych z Ukrainy*, „Biuletyn Centrum Studiów Migracyjnych UE”, nr 1(17), https://www.csm.uni.lodz.pl/fileadmin/user_upload/CSM_U%C5%81_Biuletyn_2022_1.pdf (dostęp: 25.11.2022).
- Kultura Liberalna (2022), *Państwo musi wyręczyć wolontariuszy*, <https://kulturaliberalna.pl/2022/03/15/panstwo-musi-wyreczyc-wolontariuszy/> (dostęp: 25.11.2022).
- Kuwamura T. (2022), *'Japan is not coldhearted,' says immigration appeals examiner*, "Japan Forward", 15 czerwca 2022, <https://japan-forward.com/japan-is-not-coldhearted-says-immigration-appeals-examiner/> (dostęp: 10.08.2022).
- Lublin, <https://lublin.eu/lublin/wspolpraca-miedzynarodowa/biezace-wydarzenia-miedzynarodowe/spotkanie-z-ambasadorem-japonii,1939,1198,1.htm> (dostęp: 15.11.2022).
- Łódź. *Pomoc dla Ukrainy* (2022), <https://uml.lodz.pl/pomoc-dla-ukrainy/> (dostęp: 25.11.2022).
- Masheter P. (2022), *Ukraine and U.S. envoys announce fund to help integrate evacuees into Japan*, "The Japan Times", 14 czerwca 2022, <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/06/14/national/ukraine-us-fund/> (dostęp: 18.08.2022).
- MOFA (2022a), https://www.mofa.go.jp/j_info/visit/visa/long/index.html (dostęp: 20.08.2022).
- MOFA (2022b), *Additional Emergency Humanitarian Assistance in Ukraine and neighboring countries*, 5 kwietnia 2022, https://www.mofa.go.jp/press/release/press4e_003108.html (dostęp: 15.08.2022).
- MOFA (2022c), *Emergency Grant Aid for the transportation of relief products for Ukraine*, 27 maja 2022, https://www.mofa.go.jp/press/release/press3e_000396.htm (dostęp: 10.08.2022).
- MUW Kraków: *Wizyta ambasadora Japonii w Polsce Akio Miyajimy*, „Fakty Krakowa”, 15.06.2022, <https://faktykrakowa.pl/20220614336284/muw-krakow-wizyta-ambasadora-japonii-w-polsce-akio-miyajimy1655249439> (dostęp: 15.11.2022).
- NAWA (2022), *Program „Solidarni z Ukrainą”*, <https://nawa.gov.pl/solidarni-z-ukraina/ogloszenie#ogloszenie-o-naborze-wnioskow-o-udzial-w-programie-nr-12-z-dnia-15-marca-2022-roku> (dostęp: 25.11.2022).
- Nippon Foundation (2022a), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220415-70445.html> (dostęp: 23.09.2022).
- Nippon Foundation (2022b), https://www.nippon-foundation.or.jp/en/what/projects/support_ukraine (dostęp: 23.09.2022).
- Nippon Foundation (2022c), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220729-76291.html> (dostęp: 23.09.2022).
- Nippon Foundation (2022d), <https://www.nippon-foundation.or.jp/en/news/articles/2022/20220427-70492.html> (dostęp: 23.09.2022).
- Nippon Foundation Volunteer Center, <https://vokatsu.jp/event/1650261308357x817809360662560800> (dostęp: 23.09.2022).
- Nobira Y., *Hayashi in Poland renews Japan's vow to help Ukrainians*, "The Asahi Shimbun", 4 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14589828> (dostęp: 20.08.2022).
- Oakhouse Inc., <https://www.oakhouse.jp/contents/topics/?p=3419> (dostęp: 20.11.2022).
- OECD (2020), *International Migration Outlook 2020*, Paris: OECD Publishing, https://read.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2020_ec98f531-en#page208 (dostęp 9.12.2022).
- Otwarte Dane (2022a), *Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine*, <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr> (dostęp: 25.11.2022).
- Otwarte Dane (2022b), *Uczniowie – uchodźcy z Ukrainy*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2711,uczniowie-uchodzcy-z-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).

- Otwarte Dane (2023), *Ukraine suport tracker*, <https://www.ifw-kiel.de/publications/data-sets/ukraine-support-tracker-data-17410/> (dostęp: 1.03.2023)
- Otwarty Kraków. Pomoc dla Ukrainy (2022), http://otwarty.krakow.pl/start/257626,artykul,pomoc_dla_ukrainy.html (dostęp: 25.11.2022).
- Peace Winds Japan, <https://peace-winds.org/en/news/2901> (dostęp: 10.09.2022).
- Pietrusińska M.J., Nowosielski M. (2022), *Ukrainian forced migrants and the (in)equalities of the Polish educational system*, "Spotlight CMR", nr 7(42), <https://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2022/07/Spotlight-2022-07.pdf> (dostęp: 25.11.2022).
- Pikulicka-Wilczewska A. (2022), *'It's a miracle': Poles open their homes to Ukrainian refugees*, "Aljazeera", <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/31/its-a-miracle-poles-open-their-homes-to-ukrainian-refugees> (dostęp: 25.11.2022).
- Rada Europejska (2022), *Tymczasowa unijna ochrona dla wysiedleńców*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/temporary-protection-displaced-persons/> (dostęp: 25.11.2022).
- Rakuten, https://global.rakuten.com/corp/donation/ukraine202202_en/closed_en.html (dostęp: 20.08.2022).
- Ramsay G. (2022), *A quarter of Ukrainians have fled their homes. Here's where they've gone*, CNN, <https://www.cnn.com/2022/03/21/europe/ukraine-russia-conflict-10-million-refugees-intl/index.html> (dostęp: 25.11.2022).
- Refugee-shy Japan accepts Ukrainian evacuees, but lacks support system for long-term stays*, "The Mainichi Shimbun", 22 kwietnia 2022, <https://mainichi.jp/english/articles/20220422/p2a/00m/0na/032000c> (dostęp: 15.08.2022).
- Rządowe Centrum Bezpieczeństwa (2022), *Krajowy Plan Zarządzania Kryzysowego*, <https://www.gov.pl/web/rcb/krajowy-plan-zarzadzania-kryzysowego> (dostęp: 25.11.2022).
- Rzecznik Praw Pacjenta (2022), *Ochrona tymczasowa dla osób uciekających z Ukrainy w wyniku wojny – decyzja Rady UE*, <https://www.gov.pl/web/rpp/ochrona-tymczasowa-dla-osob-uciekajacych-z-ukrainy-w-wyniku-wojny-decyzja-rady-ue> (dostęp: 25.11.2022).
- Samorządowy Okrągły Stół (2022), http://ruchtakdlapolski.pl/wp-content/uploads/2022/06/Biala_Ksiega.pdf?fbclid=IwAR07eju4zRjpw11qkYcB63zoxJ7Di5tNxQgSZ11yg6cJC-yNUzYsggceNYw (dostęp: 25.11.2022).
- SDU (2022), *Fundacja Fukudenkai pomaga Ukrainie*, 31 maja 2022, <http://sdu.malopolska.pl/fundacja-fukudenkai-pomaga-ukrainie/> (dostęp: 10.11.2022).
- Shibata Y. (2022), *Ukuraina no jindō kiki de watashitachi ni dekiru koto 260 man nin ga tasoku ni. Kokunai no jōkyō mo shinkoku*, [What we can do in the humanitarian crisis in Ukraine – 2.6 million people in other countries. Domestic situation is serious], "Ronza", 15 marca 2022, <https://webronza.asahi.com/politics/articles/2022031400004.html?page=3> (dostęp: 10.08.2022).
- Strausz M. (2012), *International pressure and domestic precedent: Japan's resettlement of indochinese refugees*, "Asian Journal of Political Science", nr 20(3), s.244–266, <https://doi.org/10.1080/02185377.2012.748966>
- Stowarzyszenie „Nigdy więcej” (2022), *Zachowajmy solidarność z uchodźcami. Raport o dyskryminacji*, „Publicystyka NGO.pl”, <https://publicystyka.ngo.pl/zachowajmy-solidarnosc-z-uchodzcam-i-raport-o-dyskryminacji> (dostęp: 25.11.2022).
- Takahara K. (2023), *Japan accepted over 2,300 Ukrainians last year. Is its refugee policy finally changing?*, "Japan Times", 22 lutego 2023, <https://www.japantimes.co.jp/news/2023/02/22/national/tokyo-refugee-policy/> (dostęp: 10.03.2023).
- Takenaka K., Kasolowsky R., *Japan offers Ukraine \$100 million in loans in show of support*, "The Reuters", 15 lutego 2022, <https://www.reuters.com/markets/europe/japan-offers-ukraine-100-mln-loans-show-support-2022-02-15/> (dostęp: 10.08.2022).
- Tauchi K. (2022a), *Japan now has 1,000 evacuees from Ukraine; policy under fire*, "The Asahi Shimbun", 22 maja 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14627159> (dostęp: 25.08.2022).
- Tauchi K. (2022b), *Ukrainians who fled to Japan to get 160,000 yen moving subsidy*, "The Asahi Shimbun", 12 kwietnia 2022, <https://www.asahi.com/ajw/articles/14596383> (dostęp: 16.08.2022).
- Teller Report, <https://www.tellerreport.com/news/2022-03-04-ngo-staff-%22insufficient-medical-supplies-in-ukraine-need-financial-support%22.B1Uly8kbq.html> (dostęp: 10.11.2022).
- Tondo L., W. Strzyżynska (2022), *'We understand what war means': Poles rush to aid Ukraine's refugees*, "The Guardian", <https://www.theguardian.com/global-development/2022/mar/05/poland-rush-to-aid-ukraine-refugees-russia-war> (dostęp: 25.11.2022).
- Trebesch C. et al. (2023), *The Ukraine Support Tracker: Which countries help Ukraine and how?*, Kiel Working Papers No. 2218, February 2023, Kiel Institute for the World Economy, https://www.ifw-kiel.de/fileadmin/Dateiverwaltung/IfW-Publications/-ifw/Kiel_Working_Paper/2022/KWP_2218_Which_countries_help_Ukraine_and_how/KWP_2218_Trebesch_et_al_Ukraine_Support_Tracker.pdf (dostęp: 1.03.2023).
- Trust Bank, <https://www.trustbank.co.jp/newsroom/newsrelease/press503/> (dostęp: 20.11.2022).
- Ukuraina hinan-min ni jūtaku ya shūrō shien jichitai ga junbi isogu* [Housing and employment support for Ukrainian refugees. Local governments rush preparations], "Nikkei", 20 marca 2022, <https://www.nikkei.com/article/DGXZQOCC1883C0Y2A310C2000000/> (dostęp: 20.08.2022).
- UNHCR (2022), *Ukraine Refugee Situation*, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (dostęp: 25.11.2022).
- Unia Metropolii Polskich (2022a), *Głos prezydentów miast Unii Metropolii Polskich w spr. uchodźców z Ukrainy*, <https://metropolie.pl/artykul/glos-prezydentow-miast-unii-metropolii-polskich-w-spr-uchodzcow-z-ukrainy?fbclid=IwAR0BqUUU6YUA7WoztQ33A9lQrTldwx2YJz3KmhYyGQzsgW-Vxnpa7AZpsXA> (dostęp: 25.11.2022).
- Unia Metropolii Polskich (2022b), *Sąsiedzka pomoc. Mieszkańcy 12 największych polskich miast o pomocy uchodźcom z Ukrainy*, <https://metropolie.pl/artykul/sasiedzka-pomoc-do-poczatku-maja-mieszkanicy-12-najwiekszych-polskich-miast-przyjeli-pol-miliona-uchodzcow-z-ukrainy-1> (dostęp: 25.11.2022).

- Uniwersytet Łódzki (2022a), *Konferencja migracyjna PAN na UŁ. Badania dotyczące Ukraińców w Polsce*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/konferencja-migracyjna-pan-na-ul-badania-dotyczace-ukraincow-w-polsce> (dostęp: 25.11.2022).
- Uniwersytet Łódzki (2022b), *Zakończył się pierwszy semestr studiów dla Ukraińców uciekających przed wojną*, <https://www.uni.lodz.pl/aktualnosc/szczegoly/zakonczyl-sie-pierwszy-semestr-studiow-dla-ukraincow-uciekajacych-przed-wojna> (dostęp: 25.11.2022).
- Uniwersytet Warszawski (2022), *Solidarni z Ukrainą*, <https://bid.uw.edu.pl/solidarni-z-ukraina/> (dostęp: 25.11.2022).
- UNOPS (2022), *“This much needed aid will help save lives”: UNOPS and Japan deliver more than 100 tonnes of humanitarian supplies to rescue teams in Ukraine*, 19 sierpnia 2022, <https://ukraine.un.org/en/195598-much-needed-aid-will-help-save-lives-unops-and-japan-deliver-more-100-tonnes-humanitarian> (dostęp: 20.08.2022).
- Warszawa 19115. *Dla obywateli Ukrainy* (2022), <https://warszawa19115.pl/dla-obywateli-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).
- WFP (2022), *Japan provides US\$28 million for humanitarian food assistance in Ukraine*, 6 kwietnia 2022, <https://www.wfp.org/news/japan-provides-us28-million-humanitarian-food-assistance-ukraine> (dostęp: 15.08.2022).
- Wrocław dla Ukrainy (2022), <https://www.wroclaw.pl/pomagamy/wroclaw-dla-ukrainy> (dostęp: 25.11.2022).
- Yohei Sasakawa Blog, <https://blog.canpan.info/yoheisasakawa/archive/519> (dostęp: 10.11.2022).
- Yokohama City (2022), *Ukuraina jōsei e no taiō* [Response to the situation in Ukraine], 4 października 2022, <https://www.city.yokohama.lg.jp/city-info/seisaku/kokusai/kokusai/shimai/2022odesa.html> (dostęp: 5.10.2022).
- Yokohama raises local voices onto the international stage in resolution supporting Ukraine, 15 kwietnia 2022, <https://businessyokohama.com/blog/2022/04/15/yokohama-resolution-supporting-ukraine/> (dostęp: 10.08.2022).
- Yuto I. (2022), *Japanese aid groups struggling to provide support to Ukrainians*, 15.03.2022, <https://asianews.network/japanese-aid-groups-struggling-to-provide-support-to-ukrainians/> (dostęp: 15.11.2022).
- Zarządzenie nr 36 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw opracowania programu przyjęcia przez Rzeczpospolitą Polską osób poszkodowanych i rannych napływających z terytorium Ukrainy (2022), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000267> (dostęp: 25.11.2022).
- Zarządzenie nr 37 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw przyjęcia przez Rzeczpospolitą Polską osób napływających z terytorium Ukrainy (2022), <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20220000268> (dostęp: 25.11.2022).